

VELJESVIESTI

TURUN SOTAVETERAANIT RY:N JÄSENLEHTI

1/2018

Puheenjohtajalta

Kaikille veteraaneille tasavertaiset palvelut

Paitsi yhdistyksen puheenjohtajana, olen myös liiton sosiaali- ja terveyspalvelutoimikunnan puheenjohtajana pohdiskellut monia asioita. Nyt keskiössä minulla on sotiemme veteraanien tasavertainen kohtelu.

Suomessa on joukossamme vielä yli 12 000 sotien 1939-1945 sotaveteraania. Heistä noin 2 000 on sotainvalideja ja noin 10 000 fyysisesti haavoittumatonta rintamalla tai muulla sotatoimialueella palvelutta veteraania. Sotien päättymisestä on kulunut jo 73 vuotta ja silti näiden veteraanien asiat on osittain hoidamatta.

Sotiemme veteraanit ovat keski-ikänsä yli 93-vuotta vanhoja eikä sotainvalidien ja muiden veteraanien kunnossa ole eroja.

Sotainvalidien asiat ovat kohtuullisesti hoidettu, koska heidän palvelutarpeistaan on säädetty sotilasvammalailla. Heidän kuntoutuksensa ja kotiin annettavat palvelut ovat olleet kohtuullisella tasolla jo vuosikymmeniä.

Muiden rintamasotilas-, rintamapalvelus- tai rintamatunnuksen tunnuksen omaavien veteraanien, miesten tai naisten, osalta näin ei vielä ole, koska heidän palvelutarpeistaan ja niiden toteuttamisesta ei ole vastaavaa lakia. He joutuvat vuosittain kamppailemaan määrärahoista valtion budjetissa. Joka vuosi budjettiin on varattu liian pieni määräraha kuntoutukseen ja kodeissa tarvittaviin palveluihin. Voimakkailla edunvalvontatoimenpiteillä tarvittavaa aukkoa on saatu paikattua vuosittain valtion lisätalousarvion kautta. Tämä aiheuttaa paljon ylimääräistä työtä niin kunnissa, Valtiokonttorissa kuin veteraanijärjestöissään.

Jotta kaikille sotiemme veteraaneille voidaan toteuttaa samat kotipalvelut, tarvitaan samansisältöinen laki kuin sotainvalideilla on.

Tällöin kaikki sodissa 1939-1945 taistelleet veteraanit olisivat kuntonsa ja toimintakykynsä mukaan avopalvelujen saatavuuden suhteen tasavertaisessa asemassa.

Laki yksinkertaistaisi myös kunnissa ja kuntayhtymissä asioiden käsittelyä, kun kaikille sotien veteraaneille olisi käytössä yhtenäinen toimintamalli, jolla kaikkien veteraanien kotona asumista auttavat ja tukevat palvelut toteutetaan.

Veteraanien korkean iän takia lakia ei voi siirtää myöhemmäksi. Valtion rahan puute ei myöskään saa olla peruste kunniakansalaisillemme tärkeän lain voimaantulon siirtämiseen.

Valtio käski miehet sotaan. Valtion täytyy myös hoitaa veteraanien nykyinen elämänvaihe, sillä se on osa kunniavelan maksua itsenäisyytemme turvanneille veteraaneillemme.

Pekka Paatero
Turun Sotaveteraanit ry
puheenjohtaja

Sisällysluettelo

Talvisodan muistopäivä	4 – 5
Naisjaostolla vuosijuhla	6 – 9
Kipinäkuorolaiset vierailivat rintamalla	10 – 13
Yhdistyksellä vuosikokous	14
Tuki- ja perinneyhdistyksen vuosi	15
Metsäpirtistä rautateille.....	16 – 17
Toiminnanjohtajan tervehdys.....	18
Kohti perinneaikaa	19 – 23
Huoltoyhteys Kiestingin suuntaan	24 – 27

Kansikuvassa Aurajoen museolaivat kevään kynnyksellä; tykkivene Karjala ja miinanraivaaja Keihässalmi, jonka ensimmäisenä päällikkönä toimi Antti J. Näsi ja konemestarina Matti Saarikoski vuosina 1969-1981.

Viidenkymmenen vuoden juhla

”Kunnioitettavat kiitokseni teille sisaret pyyteettömästä työstä 50 vuoden ajan sotaveteraaniveljien ja sisarten hyväksi. Te kaikki olette toimineet ilman palkkaa ja vapaaehtoisesti tässä omassa jaostossamme. Vastuuta tuntien ja vakauksellisesti toimien. Kiitos teille näistä vuosikymmenistä!”

Naisjaoston puheenjohtaja Pirkko Kuorehjärvi toivotti juhlayleisön tervetulleeksi jaoston 50 –vuotisjuhlaan.

Talvisodan päättymisen muistojumalanpalvelus 13.3.2018

- Tälle viikolle omistettu evankeliumi kertoo meille ihmeestä. Jeesus ruokkii 5 000 ihmistä viidellä leivällä ja kahdella kalalla. Galilean köyhille ihmisille puute ja elämän vaikeudet olivat tuttuja. Karut pellot tuottivat niukasti viljaa. Kun tuli kato, kärsittiin nälkää. Ainoan todellisen toivon heille antoi Messiaan odotus, josta pyhät kirjoitukset kertoivat. Kun Jumalan valtakunta tulee, silloin kaikilla on yllin kyllin. Tätä aikaa ihmiset odottivat.

Talvisodan päättymispäivän, 13.3, Raamatunkohdan äärellä voimme tuomiorovasti Heimo Rinteen mielestä kysyä mitä me ihmiset oikeastaan tarvitsemme elääksemme.

”Tarvitsemme tietysti tietysti ravintoa, lämpöä, ruokaa, vaatteita, asunnon jne. Näiden saamiseksi me tarvitsemme myös joitakin tuloja. Kaikkea tätä, mitä me tällä tavoin saamme, kutsumme elintasoksi. Mutta meidän on samalla heti kysyttävä, onko kaikki hyvin silloin, kun meillä on tietty aineellinen elintaso. Onko varallisuus onnellisuuden mitta? Kun on kyse valtiosta, puhumme kansantuotteesta tai bruttokansantuotteesta. Monet taloudelliset tutkimuslaitokset tekevät säännöllisin väliajoin ennusteita, kuinka paljon kansantuotteen arvioidaan kasvavan maassamme tietyn ajan kuluessa. Tänä vuonna se taitaa olla 2-3 prosenttia. Onko tämä tuottavuuden kasvu, tämä lisävarallisuus, onnemme mitta täällä Suomessa? Jos kansantuote nousee muutamalla prosentilla, merkitseekö se sitä, että onnellisuuskin kasvaa keskimäärin saman verran Suomen kodeissa?

Näinhän ei ole! Me tiedämme jokainen, että ihminen ei elä ainoastaan leivästä. Ihminen on kokonaisuus, jossa ei ole vain fyysinen vaan myös henkinen ja hengellinen ulottuvuus.

Sotatoimet Suomen ja Neuvostoliiton välillä päättyivät 13.3.1941.

Rauhansopimuksessa mainittuina lyhyinä määräaikoina oli Suomen armeijan vetäydyttävä uudelle rajalle. Menetettyjen alueiden asukkaille ei taattu oikeutta valita kansalaisuutta, joten heidän oli vetäydyttävä samassa tahdissa kuin armeija, jos halusivat pysyä suomalaisina. Ja sitä he halusivat: 430 000 hengen karjalaisväestö siirtyi kokonaisuudessaan uuden rajan taakse. Se äänesti jaloillaan.

Talvisotaa seurannut rauha oli kansallemme äärettömän raskas. Sitä se oli erityisesti poliittisessa vastuussa olleille Suomen hallitukselle tai tasavallan presidentille. Suomen hallituksen enemmistö hyväksyi äänestyksen jälkeen rauhanehdot. Presidentti Kyösti Kallio, joka näki rauhanehdoissa ennen kaikkea syvän oikeuden loukkauksen, siteerasi rauhansopimusta allekirjoittaessaan Raamatun sanoja: ”Voi hullua paimenta, joka lampaat hylkää. Hänen käsivartensa kuivettukoon ja oikea silmänsä sokeutukoon.” Tämä ennustus toteutui hyvin pian järkyttävällä tavalla. Kallio joutui terveydellisistä syistä eroamaan tasavallan presidentin virasta 19.12.1940. Tuosta päivästä tuli myös hänen kuolinpäivänsä. Iäkkään presidentin elämä päättyi Helsingin rautatieasemalla hänen ollessa lähdössä kotiin Nivalaan.

Mikään ei voisi olla sivistyneelle maailmalle murheellisempaa kuin että tämä pohjoinen kansa vajoaisi kuolemaa pahempaan orjuuteen. Ja Ganterburyn arkkipiispa luki St. Paulin katedraalissa esirukouksen ”pahuuden valtoja” vastaan sotaa käyvän Suomen puolesta. Suomi sai kyllä sympatiaa, mutta tosiasiaa se jäi yksin taistelemaan suurvalta-armeijaa vastaan.

Noina vaikeina aikoina tässä maassa elettiin herkillä tunnolla Jumalan edessä. Rukous, avunhuuto Jumalan puoleen nousi niin kodeissa kuin

Tuomiorovasti Heimo Rinne.

Talvisodan päättymisen 78-muistopäivän kirkkojuhlassa olivat 13.3 mukana Laivaston soittokunta, Turun Sotaveteraanilaulajat sekä Puolalan musiikkiluokkien kuoro. Liturgina toimi Sari Lehti, kanttori Jukka Pietilä, urkuri Markku Hietaharju, soittokuntaa johti musiikkikomentajakapteeni Jarkko Aaltonen, kuoroja Pekka Salminen ja Riitta Hietanen.

korsuissa. Ja tämä kansa sai avun. Se sai lujan yksimielisyyden hengen, talvisodan hengen, jonka varassa kesti. Talvisodan henkeä on kuvattu luottamukseksi oman asian oikeuteen, uhrivalmiudeksi yhteisen asian puolesta ja uskonnolliseksi hartaudeksi. Matti Kurjensaari kirjoitti siitä jopa näin: ”Koskematon korpi oli temppeli ja lumipuku oli messukaapu.” Suomi säästyi miehitykseltä ja säilytti itsenäisyytensä ja vapautensa yhtenä harvoista Euroopan maista. Oli tapahtunut suoranainen ihme. Pieni kolmimiljoonainen kansa saattoi jatkaa elämäänsä.

Kuva Mikael Andersson

Muistopäivän kirkkojuhla päättyi Laivaston Soittokunnan ja Sotaveteraanisoittajien Finlandiaan.

Kun historioitsijat ovat tehneet yhteenvetoa Suomen sadasta itsenäisyyden vuodesta, on voitu todeta, että tämä maa on niitä harvoja maita Euroopassa, jonka voi laskea päässeeseen plussan puolelle. Me olemme nousseet syrjäisestä kehitysmaasta maailman vauraimpien maitten joukkoon. Me saamme olla kiitollisia niille sukupolville, jotka ovat rakentaneet tätä maata ja sitä puolustaneet.

Ennen muuta meidän kuitenkin tulee kiittää Jumalaa siitä, että saamme tänä päivänä elää hyvinvointivaltion kansalaisina. Kiitollisuus ei saa hämärtää sitä tosiasiaa, että kaikilla ei nyky Suomessakaan mene hyvin. Meidän tulee ponnistella ja tehdä työtä se puolesta, että kaikilla olisi täällä keskuudessamme mahdollisuus ihmisarvoiseen elämään ja kohtuulliseen toimeentuloon. Emme

myöskään saa unohtaa Vapahtajaamme, todellista elämän leipää, jonka kautta saamme iankaikkisen elämän.

Viime sotien aikana käveli kohti Alastaron kirkonkylää Johanna niminen nainen. Hän saapui uskollisesti sunnuntai sunnuntain jälkeen kotikirkkoon sanankuuloon. Tuolloin autot olivat maaseudulla harvinaisia. Eräänä sunnuntaiaamuna ajoi hieno musta auto Loimaan suunnasta kohti Alastaron kirkonkylää. Auto pysähtyi kirkkomatkallaan olleen Johannan kohdalle. Siitä nousi hieno, siististi pukeutunut herrasmies, joka pyysi Johannaa nousemaan autoon. Johanna oli rohkea nainen ja niinpä hän istuutui auton takapenkille. Autossa virisi keskustelu. Johanna kertoi olevansa matkalla kirkkoon. Ja hienolle herrallekin hän sanoi; tekisi se herrallekin hyvää tulla kirkkoon ja ehtoolliselle. Tähän

herrasmies kuitenkin vastasi kohteliaan kieltävästi. Hänen piti mahdollisimman pian päästä Huittisiin. Johanna jäi kirkon luona poi kyydistä ja vieras jatkoi matkaansa.

Parin viikon kuluttua tuli Johannalle kortti, jossa luki: *Olen käynyt kirkossa ja ehtoollisella ja teki minulle hyvää. Allekirjoituksena oli: Teidän presidenttinne Risto Ryti. Kyösti Kallion jälkeen presidentiksi valittu Ryti oli matkalla syntymäpitäjänsä ottanut Johannan virka-autoonsa ja kertoi näin kortin välityksellä oman uskontunnustuksensa. Jumalan sana ja Herran Pyhä ehtoollinen olivat tehneet hänelle hyvää suurten paineiden keskellä.

Jumalan sana ja Pyhä ehtoollinen tekevät meillekin hyvää. Niissä on elämän leipä. Niissä on Vapahtajamme armo ja siunaus.”

Turun Sotaveteraaniyhdistyksen Naisjaosto juhli helmikuun 9. päivänä 50 toimintavuottaan. Seurakuntatalon salin täyttäneessä tapahtumassa puheenjohtaja Pirkko Kuorehjärvi esitti tervehdyspuheen, juhlapuhujana oli puheenjohtaja Pekka Paatero. Tarjoilusta vastasivat muonitusjaoston miesjäsenet.

Pirkko Kuorehjärvi "Näköala vain paranee"

"Kunnioitetut sotaveteraanit ja sisaret sekä meille niin rakas kunniapuheenjohtajamme Lea Kunnas, arvoisat piirin Naisvaliokunnan edustajat, hyvä juhlaväki.

Turun Sotaveteraanit ry:n Naisjaosto perustettiin helmikuussa 1968. Pääyhdistys oli toivonut, että toimisimme hallituksen alaisuudessa sekä auttaisimme ja kehittäisimme sotaveteraanityötä. Yhdistyksen pitkäaikainen jäsen, rouva Elma Sahlberg sai tehtäväkseen kutsua koolle asiasta kiinnostuneita naisia perustamista varten. Perustamiskokous pidettiin 14.2.1968.

Vuosien varrella jäsenmäärä lisääntyi tasaisesti. Parhaimmillaan se oli vuonna 1995, jolloin naisjaostoon kuului yli 250 jäsentä.. Jäsenis-

tämme koostuu naisista jotka ovat olleet sodassa, heistä jotka toimivat kotirintamalla. Te kaikki olette olleet jälleenrakentamassa tätä maata. Kiitos teille!

Vaikka vuosien saatossa joukkomme on pienentynyt, ovathan lukuisat sisaret siirtyneet rajan taakse ja monet ovat joutuneet jäämään pois aktiivisesta toiminnasta, meitä on yhä yli 90 jäsentä, keski-ikä kunnioitettavat 92 vuotta.

Naisjaoston kunnioitettavan 50 vuoden toiminnan periaatteet ovat suurimmalta osalta samat kuin toiminnan alkaessa. Ero aikaisempaan on siinä, että kohonnut elintaso ja elämisen ulkoiset olosuhteet ovat antaneet suunnan yksilön hyvinvoinnille, henkiseen virkistyk-

selle ja fyysisen kunnon ylläpidolle. (aiemmin kerättiin ruoka-apua, pidettiin myyjäisiä, tehtiin halkotöitä, huolehdittiin lämmittämisestä, pyykin pesuistakin huolehdittiin.).

Yhteiskunta on ottanut yhä enemmän vastuuta veteraanimme hyvinvoinnista. Kotipalvelutoiminta ja avustusten jakaminen on nykyisin pääyhdistyksen tehtävänä. Veteraaniasiat ovat tällä hetkellä hyvin hoidettu täällä Turussa.. Naisjaostomme tuntee syvää huolta veteraanileikkien ja kotirintamanaisten asemasta. Heille toivotaan yhteiskuntamme huomiota palvelujen kehittämisessä.

Yhteistyössä vielä jaksavien veteraaniveljien kanssa koetamme erityisesti pitää huolta yksinjääneistä ja heistä, joilla ei ole enää voimia

tai muuten mahdollisuutta tulla mukaan.

Pienet palvelukset, muistamiset ja auttamiset tavalla tai toisella antavat iloa ja valoa päivään.

Naisjaostomme kokoontuu yhä edelleen kaksi kertaa kuukaudessa. Ohjelman pyrimme kehittämään jäsenistömme toiveiden mukaan, mahdollisimman monipuoliseksi.

Ei kauhistella

Hyvät Sisaret, eipä tuijoteta ikävuosiin ja kauhistella vanhenemista kuin mörköä. ”Vanheminen” on kuin huijulle nousemista. Kiipeäminen hengästyttää, mutta näköala paranee.

Tämä päivä on meille annettu, jota eläisimme täysillä. Eilinen on mennyt, huomisesta emme tiedä.

Vain tänään voimme iloita elämästä. Hyvä elämän ohje on: Elä jokainen päivä avoimin silmin, sydän rallollaan. Ei jokaisena päivänä tarvitse tehdä jotain suurta ja ihmeellistä, mutta joka päivä voi tehdä jotain hyvää, vaikka kysellä kuulumisia, miten voit tänään, mitä Sinulle kuuluu.

Kunnioitettavat kiitokseni teille sisaret, siitä pyyteettömästä työstä 50 vuoden ajan sotaveteraaniveljien ja sisarten hyväksi. Te kaikki olette toimineet ilman palkkaa ja vapaaehtoisesti tässä omissa jaostossamme. Vastuuta tuntien ja vakaumuksellisesti toimien. Kiitos teille näistä vuosikymmenistä!

Meitä tarvitaan

Tulevaisuus tuo monenlaisia haasteita, siihen saamme varautua. Kääntäkäämme tulevat muutokset yhteisen veteraaniasioiden kehittämiseksi ja voimavaraksi. Onnea ja iloa toimimiseen naisjaostossamme. Meitä sisaret vielä tarvitaan.

”Katso taakse ja kiitä, katso eteen ja luota, katso sivulle ja rakasta, katso ylös ja usko”.

Naisjaoston ahkerat ja iloiset sisaret jatkavat vielä toimintaansa, ei ehkä seuraavia 50 vuotta mutta lupaan, että kyllä vielä muutaman vuoden.”

Pekka Paatero ”Naisten rooli tulee vain kasvamaan”

”Arvokkaat sisaret, kunnioitettu muu juhlayleisö. Itse kunkin sisaren ikään puuttumatta, tänään te kaikki olette viisikymppisiä naisia. Turun sotaveteraaniyhdistyksen puolesta onnittelen puolivuosisataista jaostoa.

Kun tulin sotaveteraaniyhdistyksen puheenjohtajaksi viisi vuotta sitten, oli edessäni pitkä opintomatka veteraanityöhön edeltäjäni Antti J. Näsin parikymmenvuotisen työn jalanjäljissä ensimmäisenä ei sodassa olleena puheenjohtajana. Tämän opintoretkeni tärkeä osa on ollut perehtyä naistoimintaan. Sen opiskelu ei ole ollut kovin yksinkertaista, siksi monimuotoista ja vaiherikasta on naistoiminta ollut.

Yksiselitteistä on kuitenkin ollut se, että naisten veteraanityössä on toiminut ja toimii edelleen kolme ryhmää: Ensiksi varsinaiset so-

taveteraanimaiset, joille on myönnetty rintamapalvelutunnus. Toinen ryhmä on tärkeä kotirintamanaisten joukko. Ryhmä, jota ilman sodan aikaista Suomea ei olisi saatu pidettyä toimintakykyisenä ja puolustusvoimia varustettuna. Ilman heitä ei myöskään olisi sodanjälkeistä jälleenrakennustyötä saatu käyntiin niinkin nopeasti, kuin se tapahtui. Kolmas naisjaostojen jäsenjoukko on yhä tärkeämmäksi nouseva tukiryhmä, jolle siirtyy yhä suurempi vastuu sekä mies- että naisveteraanien tukitoimista. Turussa se merkitsee Naisjaoston, varsinaisen veteraaniyhdistyksen ja Turun sotaveteraanien tuki- ja perinneyhdistyksen voimien kokoamista tammenlehväjäsentemme kotona asumista tukevien palvelujen, kuntoutuksen ja sosiaalisen hyvinvoinnin ja virkeyden ylläpitämisessä.

Muonitusjaoston miehet huolehtivat tarjoilusta; Seppo Tuomi, Erkki Arminen, Esa Malinen, Mikko Tuomi, Kauko Vikiö ja Mikael Andersson. Jaostolaisten ja puhujien kuvat Mikael Andersson

Minusta tämä toimintakokonaisuus on Turussa hyvässä mallissa ja siitä kiitos myös aktiiviselle, juhlivalle naisjaostolle.

Turun Sotaveteraanien naisjaoston toiminnan muotoutuminen nykyiseen monipuoliseen malliin ei ole ollut yksinkertaista senkään takia, että valtakunnallinen kehitys ja naisten roolin epäselvyys Sotaveteraaniliiton sisällä ja kyljessä ei ole ollut ongelmaton.

Suomeen perustettiin 1.6.1968 äänestysten jälkeen väliaikainen keskustoimikunta, jonka puheenjohtajaksi tuli Raili Sandelin Etelä-Pohjanmaalta. Kiinnostava historiallinen jatkumo käynnistyi sillä, että keskustoimikunnan jäseneksi valittiin myös Lahja Salvander Turusta. Yhteys Lahjaan jatkuu yhä, sillä joka vuosi Turun sotaveteraaniyhdistyksen joulujuhlissa esiintyvät voimisteluseura Lahjan tytöt.

Ensimmäinen varsinainen sääntöjen mukainen vuosikokous pidettiin Tampereella, jolloin keskustoimikunnan nimi muutettiin muotoon naiskeskustoimikunta. Varsin pitkään oli osittain epäselvää, oliko naiskeskustoimikunta osa Sotaveteraaniliittoa, vai itsenäinen valtakunnallinen veteraaninaisten järjestö.

Vuosina 1968-1982 vallitsi horjuvuutta siinä, oliko paikallisilla naisjaostoilla ja piirien naistoimikunnilla valtakunnallinen järjestö, vai oliko naiskeskustoimikunta vain valtakunnallinen, maan eri osista koottujen veteraanisisarten keskustelukerho, sinänsä tärkeä, sillä maassa käytiin osin kiivastakin väittelyä Sotaveteraaniliiton ja Rintamaveteraaniliiton välillä ja nimenomaan naisten roolista. Rintamaveteraaniliittoon kun ei hyväksytty naisia lainkaan, vaikka heillä olisi ollut rintamapalvelutunnuskin. Sotaveteraaniliitossa sen sijaan naisia oli koko ajan ja sekös rintamaveteraaniliittoa harmitti.

Sotaveteraaniliiton naisjärjestön asema vakinaistettiin rekisteröimällä järjestö riitaisen keskustelun jälkeen äänestysmenettelyllä vuonna 1983.

Naisjärjestön rekisteröintiä vastustettiin myös piirtasolla niin

pontevasti, että kolme piiriä, Varsinais-Suomi yhtenä jäi järjestön ulkopuolelle, päävastustajina, kuinkas muuten miehet. No, Varsinais-Suomi ja Etelä-Pohjanmaa palasivat järjestöön vuonna 1985. Varsin osuvasi mainitsi silloinen puheenjohtaja Annikki Iloranta sisarpäivillä 1993: rekisteröinnistä seurasi aika häly, varsinkin veljimmme taholla.

No oli, miten oli, kuten on edelleenkin, naisten veteraanityössä on tärkeintä, miten kunnissa paikalliset naisjaostot toimivat. Tässäkin suhteessa oli ongelmansa. Paikallisesti naisjaosto oli toiminnallisesti osa sotaveteraaniyhdistyksen tekemää veteraanien tuki- ja huoltotoimintaa, mutta jaostot eivät olleet juridisesti osa sotaveteraaniyhdistyksiä, vaan omia rekisteröimättömiä jaostoja, joiden suhde myös Sotaveteraaniliittoon ja toisaalta yhdistyksiin oli osittain epäselvä.

Tullessani puheenjohtajaksi vuonna 2012, Turussa ei ollut mitään toiminnallista ongelmaa, vaan työtä tehtiin kukin tahoillaan yhteiseksi hyväksi. Kuitenkin vähän kummastelin, miten naisjaosto itse hahmottaa asemansa, kun sen toiminta ja tilinpito kulkee Sotaveteraaniyhdistyksen sisällä, mutta jaostolla on oma tili ja se kerää omaa jäsenmaksua. Jaoston jäsenistä kaikki tunnukseen omaavat naiset ovat myös yhdistyksen jäseniä. Varsin moni muukin jaostosta on sotaveteraaniyhdistyksen jäseniä ja sen lisäksi vielä Tuki- ja Perinneyhdistyksenkin jäseniä. Vain naiset pystyvät näin monimuotoisella tavalla kokoamaan toimintatarmsa varsinaisen tavoitteen, jäsenveteraanimme, niin naisten kuin miestenkin parhaaksi. Kiitos teille siitä.

Varsinais-Suomella ja Turulla on ollut merkittävä rooli valtakunnallisessa naisjärjestössä. Lahja Salvanderista puhuin jo aikaisemmin. Hänen jälkeensä on naisjärjestön puheenjohtajana toiminut mm. paimiolainen Vuokko Hurme, todellinen monitoimimainen veteraanityössä. Hänen yllättävän poismenonsa jälkeen puheenjohtajaksi valittiin meidän oma Pirkko, joka toimi nais-

järjestön puheenjohtajana aina sen purkamiseen asti, lopullisesti vuonna 2014.

Kiitos Pirkko niistä vuosista ja siitä, että jaksoit viedä ryhdikkäästi loppuun Suomen Sotaveteraaniliiton naisjärjestön, jonka tärkeätä ja merkittävää työtä jatketaan Sotaveteraaniliiton sisällä, onhan liiton hallituksessa kaksi naista, Pirkko Karjalainen jopa liiton hallituksen varapuheenjohtajana.

Tänään jaoston juhliessa puolivuosisista taivaltaan haluan sotaveteraaniyhdistyksen puolesta esittää toivomukseni, että naisjaosto tärkeänä osana sotaveteraaniyhdistystä jaksaa jatkaa merkittävää työtä veteraanimme hyväksi. Suomen sata-vuotisjuhlavuonna hyvinä esimerkeinä olivat veteraanisukkien jako ja tasavallan presidentin ja Jenni Haukion kunniakirjojen jako konvehtien kera.

Hyvät kuulijat. Tästä eteenpäin naisten rooli Turun Sotaveteraaniyhdistyksen toiminnassa tulee kasvamaan. Tällä hetkellä yhdistyksen 210 veteraanijäsenestä on 83, eli 40 pros. on naisia ja tämä prosenttiosuus tulee lähivuosina ylittämään 50 pros. eli te veteraaninaiset tulette olemaan enemmistönä yhdistyksessämme. Pitäkää huoli siitä, että me miehet muistamme ja huomioimme tämän.

Joka tapauksessa tästä on hyvä jatkaa ja uskon, että naisjaostonkin jäsenten keski-ikä kasvamisesta huolimatta työ jatkuu ja uusia ja nuorempia jäseniäkin löydetään.

Rakennetaan tulevaisuutta

Tämä on jopa välttämätöntä, kun olemme siirtymässä kohti perinneaikaa. Tässä perinnetyössä tarvitaan naisjaoston kotirintamanäkökulmaa ja kotiseutuyhdistysten laajaa joukkoa. Ollaan kaikki mukana rakentamassa suunnitteilla olevaa koko maakunnan käsittävää alueellista perinneyhdistystä. Kaikkien Tammenlehvän perinneliiton 22 jäsenliiton päätöksellä näiden perinneyhdistysten aikaansaaminen on vastuutet-

tu suurimmalle liitolle, eli Suomen sotaveteraaniliitolle. Varsinais-Suomen suurimpana sotaveteraaniyhdistyksenä Turun sotaveteraaniyhdistyksellä on tämän tehtävän onnistumisessa päävastuu. Ilman naisjaostoa emme siitäkään selviä. Siis tehdään tämäkin yhdessä.

Hyvä juhlija jaosto. Päätän onnitelupuheeni Veteraanisisarten laulun sanoihin:

*Kuulkaa laulumme, kuulkaa tätä,
lauluhan voimamme yhdistää.
Siskomme, muista: täällä ystävä on,
vapaus, rikkaus riippumaton.
Yhdessä ystävät laulakaa,
laulusta voimaa, tarmoa saa.
intoa, henkeä virvoittavaa.
Siksi tätä laulumme raikaa!
Kuulkaa laulumme, kuulkaa tätä!
Nosta jo pystyhyn painunut pää.
Muistathan: täällä aina ystävä on,
yhteishenki horjumaton.
Riemuiten ystävät laulakaa,
laulusta voimaa, tarmoa saa,
intoa, henkeä virvoittavaa.
Siksi tätä laulumme raikaa!
Näillä sanoilla vielä kerran onnea
ja tulevaisuuden menestystä.*

Puheenjohtaja Pirkko Kuorehjärvi.

Historiateoksia

Puheenjohtajat Pekka Paatero ja Pirkko Kuorehjärvi luovuttivat Sotaveteraaniliiton 60-vuotisjuhlavuotenaan julkaiseman teoksen ”Auta, tuo, palvele – Naisjärjestön historia 1968-2014” naisjaoston ja yhdistyksen eri tehtävissä olleille tai jaoston toimintoja tukeneille:

Lea Kunnas, Anneli Rantalaiho, Kytölä Eila, Maija Forsell, Ulla Lipsanen, Hellström Tarja, Häyrynen Pirkko, Pinomäki Sisko, Moisio Eila, Wainikainen Maj-Lis, Harju Marja-Liisa, Matola Sirkka, Dahlgren Leija, Munukka Sini, Suokko Raili, Honkinen Aune, Jokinen Ritva, Karttunen Leena, Pekka Paatero, Osmo Suominen, Margareta Nordman, Leena ja Heikki Suominen sekä Risto Kapari

Puheenjohtaja Pekka Paatero.

Kipinä kuoron laulajat Linnea Linko, Lea Salminen, Eila Salo, Aili Linna, Kirsti Kuru ja Marja Väre junamatkalla Aunuksesta Turkuun kesällä 1943.

Kipinäkuorolaiset rintamalla "Lauloimme kuin enkelit!"

Martin kansakoulun laulusalissa lausuttiin keväällä 1933 Kipinä –kuoron syntysanat. tytöt olivat jonkin aikaa miettineet mikseivät he voisi laulaa yhdessä enemmän kuin koulutunnilla. Miksi emme pitäisi laulunteja iltaisinkin? Laulunopettaja Katri Stigell iloitsi ehdotuksesta ja näin oli lausuttu Kipinä –kuoron syntysanat.

Pienet esiintymiset lisäsivät laulajien ja kuoron johtajan innostusta. Koulun juhlasalissa tytöt lauloivat keväällä 1935 ja syksyllä pidettiin ensimmäinen maksullinen tilaisuus. Sibeliushuhtelussa kuoro lauloi ja Katri Stigell-Hyvönen piti esitelmän säveltäjämehtarista. Kipinä –kuoron kerrottiin sytyttäneen innostuksen salintäyteisessä kuulijakunnassa.

Kipinän 15 –vuotismuistelmassa Väinö E. Hyvönen kirjoittaa laulajien innostuksen ja rohkeuden vahvistuneen esiintymisten kautta. Pian saatiin lehdistä lukea uutinen, jossa kerrottiin tyttökuoro Kipinän konsertista Akatemian salissa toukokuussa -36. Kanttori Reino Honkakoski kirjoitti Uudessa Aurassa.

”Lauluilta yllätti korkeatasoisuu-

dellaan täydellisesti, vaikka olinkin kuullut kuorosta kiittäviä mainintoja ja luottanut myös sen johtajan, laulunopettaja Katri Stigell-Hyvösen taitoisaan ohjaukseen. Saavutukset, joihin johtaja on kehittänyt joukkonsa, viisikymmenisen tyttöjoukkonsa kansakoulusta ja sen jatkoluokilta, äänenkäytännöllisesti ja äänenväriin nähden sekä edelleen yhdenmukaisuus sekä lausunnallinen täsmäkyvyys ja yleensä esitysjoustavuus ovat sellaista tasoa, että luulenpa niiden onnistuneimmillaan turhaan hakevan kotimaasta tasavertaista kilpailijaa, ja etsiä saa saman tien kauempaakin. Yhtä suuresti poikkeaa tämä terveelle äänenkäytötpohjalle perustuva laulu kouluissa tähän asti yleensä totutusta kuin kau-

nis, hyvinhoidettu, rehevä kukkalava eroaa rikkaruohoisesta jätemaasta.”

Länsi-Suomen laulu- ja soittojuhille Poriin kipinälaiset matkustivat professori Heikki Klemetin kutsu- mina kesällä -36. Kesällä -38 lähdettiin ensimmäiselle ulkomaanmatkalle Viroon. Tallinnan Rahvalehti kiitti esiintyjä: ”Lapsikuoron laulu on viety Suomessa korkealle tasolle, sen saimme nähdä tyttöjen laulukou- ro Kipinästä.”

Syksyllä -39 Kipinä järjesti konsertin reserviläisille, Marraskuun 1939-toukokuun 1940 välisenä aikana pidettiin yksistään sotilaille 140 eri tilaisuutta. Syksyllä -41 heräsi ajatus ohjelmaryhmästä, joka kävisi viemässä viihtyisyyttä kenttäsairaaloiden potilaille.

Turkulainen Aili Linna liittyi kymmenvuotiaana Kipinä –kuoroon, johon kuuluneiden laulajien ryhmät vierailivat kolmasti rintamalla.

- Ensimmäiselle laulumatkallemme itään lähdimme vuoden 1941 joulupäivänä, ensimmäisen kerran esiinnyimme Tapaninpäivänä Hyrynsalmella, kertoo Aili Linna.

- Hyrynsalmesta jatkoimme Suomussalmelle, jossa oli sairaalakonsertti, sitten vuorossa olivat Vuokkiniemi, Uhtua ja Kiestinki.

- Ja lauloimme.

Sotilasappina laulajia rintamalla opastanut Väinö E. Hyvönen kertoo kuoron 15-vuotismuistelmateoksessa kuorolaisten Hilka Roineen, Pirkko Kevätlahden, Aili Kuusisto (Linna) ja Lea Salmisen, sekä joh-

Aili Linna ja pojanpojan tytär, 6-vuotias Raunistulan eskarilainen Marianne.

Kipinä –kuoro johtajanaan Katri Stigell-Hyvönen. Takarivissä neljäntenä vasemmalta Aili Linna, kolmantena Lea Salminen.

tajan Katri Stigell-Hyvösen jouluna 1941 alkaneista rintamakiertueista.

”Niin aloitettiin työ ainutlaatuisissa oloissa. Ohjelmassa oli hengellisiä lauluja, joululauluja ja herttaisia kansanlauluja. Se muodosti todella kodin ja seurakunnan puhdashenkisen tervehdyksen, sellaisen, jossa sodan ahdistuksien tuntua ei ollut.

Tytöt lauloivat noin kolmen viikon aikana keskimäärin 7 ½ tuntia päivässä. Oli sellaisiakin päiviä, jolloin yhteenlaskettu lauluaika oli yli 13 tuntia. Tällä kiertueella oli kaikkiaan 105 erilaista juhlatilaisuutta. Eipä siinä ennätetty paljon muuta kuin laulamisen lisäksi joskus syödä, hiukan nukkua ja tavallisesti yöllä taikka aamuisin matkustaa.

Oli sydäntalvi. Esiintymispaikat olivat mitä moninaisimmat. Jos missä, niin tällä matkalla jouduttiin näkemään, mitä oikea äänenmuodostus ja oikea äänenkäyttö todella merkitsevät. Tällaista painetta ei tosiaankaan olisi ääni kestänyt ellei sillä olisi ollut vankka ja oikea koulutus. Tämän kiertueen jäsenet tajusivat.”

”Tuskin saatoin hengittää”

Kipinän muistelmissa on lainauksia Kotimaa-lehdestä 27.1.42; radiosta kuuluivat nuoret, kirkkaat ja puhdassointuiset naisäänet.

”He ovat saapuneet. Neljä kansallispukuista Turun Tuomiokirkkoseurakunnan nuorta koulutyttyä johtajanaan seurakunnan nuorisopastorin rouva ja kiertueen oppaana mainittu nuorisopappi, joka nykyhetkellä toimii naapuririntasuunnan sisarkenttösairaalamme pastorina.

Vapaahetkeen ja keskinäiseen seurusteluun ei ole pitkälti aikaa. Työ odottaa tyttöjä. Viisi esiintymistilaisuutta on sairaalassamme järjestetty heille. Paljon on nuorilla jo ollut työtä: he kertovat yli seitsemänkymmentä kertaa kaikki laulunsa laulaneensa ... suurille ja pienillekin miesryhmille.

Pyhä rauha täyttää suojat ja sydämet. Potilaiden rinnat kohoilevat hiljaa vaistomaisesti sävelten rytmiä seurailleen. Erään potilaan si-

dottu käsi tapailee kostunutta silmäkulmaa, erään kuumeiset huulet vetäytyvät valoisaan onnelliseen hymyyn. Kuin taivaisten joulukellojen soittamina soivat kanteleen säestämät kuoron vienot ja herkäät pianissimot, saaden majan niin hiljaiseksi, ettei miesten hengityskään häiritse niiden suloa. Näin ihanaa musiikin suomaa pyhää nautintoa tuskin lie nemme milloinkaan kokeneet. Taakojen aikana kuulen poikien kuis-kailevan toisilleen: He laulavat kuin enkelit. Voi, kuinka nautin tästä laulusta. Kyllä hyvä musiikki on ihanaa. Minä kuuntelin tätä vaikka kuinka kauan.

Tykistökapteeni kirjoittaa: Ei ollut kuoroa koti-Suomesta käynyt, ei paljon muutakaan paitsi taikatempun tekijä syyskuulla. Sitten te tulitte. Nuoria kirkassilmäisiä tyttöjä, istuitte penkille niin kuin mekin ja puhuitte ja lauloitte meille. Meistä tuntui, että te olitte juuri meitä varten lähteneet, juuri meidän rakkaimmat laulumme valinneet. Voi sitä laulua, tuskin kukaan saattoi hengittää!”

Kolme matkaa rintamalle

Kipinän lauluryhmät tekivät kolme matkaa rintamalle. Maalis-huhtikuussa lähtivät kahden viikon matkalle Kerttu Kahiluoto, Marja Väre, Hilikka Roine, Eila Vainio ja Linnea Linko.

Kuorolaiset esiintyivät Turun seudulla eri tilaisuuksissa, vuoden 1943 huhti-toukokuun aikana 19 kertaa. Kipinät olivat mukana seurakuntanuorten työssä haavoittuneiden parissa.

Kesään 1943 sisältyi kolmas matka sinne jonnekin. Tällä kertaa laulettiin 48 laajempaa konserttiohjelmaa ja 20 pienempää. Matkalla olivat Marja Väre, Eila Salo, Lea Salminen, Aili Linna, Linnea Linko ja Kirsti Kuru.

- Joka päivä oli monta esiintymispaikkaa, joukko-osastojen erilaisissa tiloissa, korsuissakin. Asuimme lottien teltoissa, useita kertoja sairaaloissa. Armeijat autot meitä kuljettivat 30-40 asteen pakkasissa.

- Kenraali Siilasvuon ”sotapesään” oltiin menossa laulamaan, mutta ääni oli ihan käheä. Johtaja neuvoi, että nyt lasiin lämmintä vettä ja suolaa, sitten kurlaatte. No, miten kävi, mehän laulettiin kuin enkelit!

- Heinäkuun kolmantena lähdimme Aunuksesta Turkuun, muistelee toista ääntä laulanut Aili Linna.

- Juhannuksena -43 olimme Aunuksessa, olimme laulaneet sairaaloissakin. Kuulijoitten joukossa oli joskus turkulaisiakin.

- Aunuksesta lähdimme Turkuun, jossa Kipinän merkkitapauksiin kuului syksyn -43 konsertti Akatemiatalon juhlasalissa

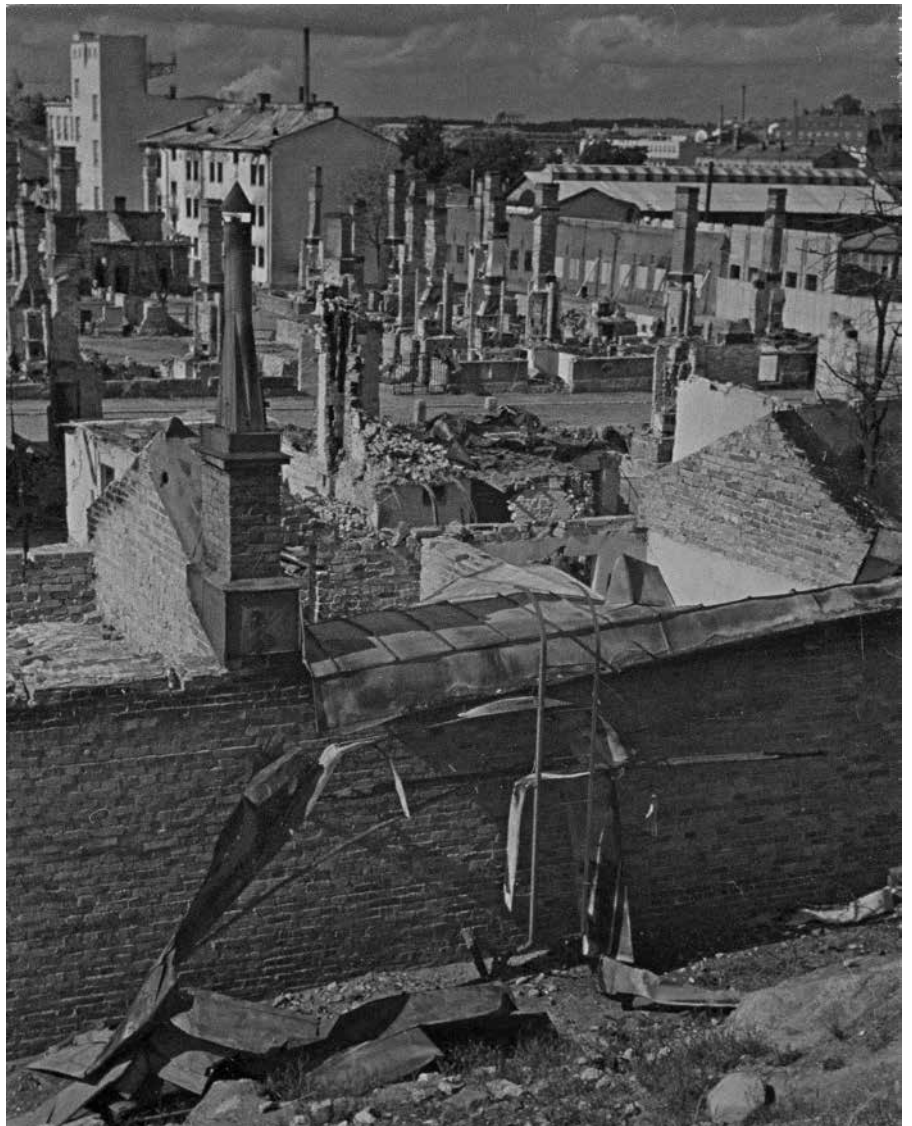
Aili Linna kertoo kokeneensa kuorossa elämänsä parhaita hetkiä, suurimpia tunteita.

- Sotavuosien jälkeen laulajat matkustivat länteen, kahden viikon aikana Kipinä esiintyi Göteborgissa.

Muistelmalainaukset Väinö E. Hyvösen kirjasta ”Kipinä kuoro, kotona ja vierailuilla mailla

Kipinä -kuoron muistelmakirjassa Väinö E. Hyvösen kuvailee kevättä 1941 onnellisen toiminnan ajaksi. ”Keväällä 1941 oli Tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyölle vuokrattu suuri kesäkot, johonka kipinöitäkin majoitettiin virkistytymään. Miten sadunomaisia olivatkaan kesäkuun päivät juhannukseen saakka.”

Aili Linna kertoo lähteneensä kesäamuna kesäpaikasta Turkuun. - Näimme palavan, pahasti pommitetun kaupungin. SA-kuva pommituksen tuhoista Martinkirkon ympäristössä.

Kokouspaikkana perinteisesti seurakuntatalon sali. Kokouskuvat Mikael Andersson

Pekka Paatero jatkaa puheenjohtajana

Turun Sotaveteraaniyhdistyksen vuosikokous valitsi yhdistyksen puheenjohtajaksi yksimielisesti Pekka Paateron vuodelle 2018. Hallituksen ero-
vuoroiset jäsenet Pentti Korhonen, Kalevi Niemelä ja Veikko Palatsi sekä varajäsen Kauko Vikiö valittiin yksimielisesti hallituksen jäseniksi vuosiksi 2018 – 2019. Hallituksessa jatkavat Pirkko Kuorehjärvi,

Matti J Paavola ja Reijo Rauhala sekä varajäsen Leija-Liisa Dahlgren.

Vuosikokous päätti jäsenmaksuista; varsinaiset jäsenet 8,50 euroa, Tuki- ja Perinneyhdistyksen jäsenet 15,00 euroa. Kannatus- ja ainaisjäsenmaksut: kannatusjäsenmaksu on vapaaehtoinen, maksaja määrittää maksun suuruuden. Var-

sinaisten jäsenten ainaisjäsenmaksu on 10 x 8,50 euroa = 85,00 euroa. Tuki- ja Perinneyhdistyksen ainaisjäsenmaksu on 10 x 15,00 euroa = 150,00 euroa.

Kokouksen puheenjohtajana toimi Matti Ketola ja sihteerinä Osmo Suominen.

*Kokousesitelmä:
Porin prikaatin Lounais-Suomen Alue toimiston päällikkö, everstiluutnantti Joni Lindeman aiheesta "Puolustusvoimat 100 vuotta".*

Sotaveteraanilaulajat johtajanaan Kristina Raudanen.

Juhlavuoden koskettavin anti – käynnit sotaveteraaniemme luona

Suomi 100 juhluvuonna 2017 veteraaniyhdistysten kunniatehtävänä on ollut viedä kaikille rintamatunnuksen omaaville veteraaneille tasavallan presidentin Sauli Niinistön ja hänen puolisonsa Jenni Haukion allekirjoittama kunniakirja. Tämä oli myös Tuki- ja Perinneyhdistyksen suurin ja merkittävin työtehtävä viime vuoden aikana.

Turun Sotaveteraanit ry:n jäsenveteraaneista tavoitettiin 19.9. – 10.11.2017 välisellä ajalla kaikkiaan 224, joista miehiä oli 137 ja naisia 87. Henkilökohtaiset tapaamiset ja keskustelut heidän kanssaan toivat merkittävästi tietoa heidän nykyisestä elämäntilanteestaan, asumisestaan ja palvelutarpeistaan. Veteraanimme keski-ikä oli noin 93 vuotta ja kotonaan heistä asui vielä lähes kaksi kolmasosaa. Toimintavuoden 2017 aikana on kuollut 63 veteraani-jäsenistämme.

Vuoden 2017 lopussa oli veteraanijäseniä 215. Kunniakirjat saatiin vietyä lähes kaikille veteraanijäsenillemme. Olemme saaneet henkilökohtaisesti tavata iäkkäät veteraanimme ja myös heidän puolisoitaan ja lähiomaisiaan. Tehtävä oli paljon työtä vaativa, syvästi koskettava ja mieleenpainuva ja myös tekijöilleen paljon antava. Veteraanimme antoivat sille suuren arvon. Suuri kiitos kuuluu Teille kaikille ison urakan tekijöille!

Koko työn toteuttamisesta vastasivat puheenjohtaja Risto Kapari yhdessä toimistonhoitaja Eila Kytölän ja naisjaoston puheenjohtaja Pirkko Kuorehjärven kanssa. Vierailukäyntien tekijöinä meitä tukijäseniä oli kaikkiaan lähes 20. Turun kaupungin hyvinvointitoimialan kanssa sovittu yhteistyö veteraanien puuttuvien tai väärin yhteystietojen korjaamiseksi ajan tasalle oli välttämätön edellytys tehtävämme onnistumiselle. Tämän yhteistyön avulla onnistuimme

aikaisempaa merkittävästi paremmin tavoittamaan kaikki jäsenveteraanimme ja saamaan oikeaa ja ajantasaista tietoa heidän asumisestaan, elämäntilanteestaan ja palvelutarpeistaan.

Puhelinhaastattelut ja kunniakirjojen vienti jäsenveteraaneillemme toivat esille myös sen tosiasian, että Turun Sotaveteraanien jäsenistä lähes 100 on veteraanien puolisoita ja leskiä. Heidän tuen ja palvelujen tarpeensa on usein suuri pitkäaikaisen elämänkumppanin kuoleman jälkeen. Yhdistystemme omilla voimavaroilla, kotiaavulla, yhteydenpidolla ja ystävätöinnillä onkin voitu auttaa monia yksinäisiä leskijäseniä. Tuki- ja Perinneyhdistyksen vuosikokous 12.3.2018 hyväksyi pöytäkirjan, jonka mukaan valmistellaan projekti puoliso- ja leskijäsenten auttamiseksi.

Tuki- ja perinneyhdistyksen jäsenmäärä oli vuoden 2017 lopussa 266. Vielä vuonna 2012 jäsenmäärä oli yli 400. Myös tukijäsenten iäkkäisyys on vanhentunut. Näistä tiedoista käy ilmi se väistämätön tosiasia, että Turun Sotaveteraanit ry. toimii kokonaan tukijäsentensä voimin. Uusia jäseniä ja nuorempia voimia kaivataan kipeästi lisää tulevien vuosien toimintaan.

Yhteistyö Turun kaupungin hyvinvointitoimialan johdon ja sen veteraani- ja vanhuspalvelujen kanssa on tuonut hyviä tuloksia ja luonut toimintamallin, jonka avulla tavoitetaan entistä paremmin veteraanijäsenemme ja voidaan tarvittaessa nopeasti puuttua esille tuleviin ongelmiin ja palvelutarpeisiin. Tämä yhteistyö jatkuu tänäkin vuonna. Turun kaupunki ansaitsee kiitoksen veteraanipalvelujen hyvästä toiminnasta.

Henkilökohtaisten palvelusuunnitelmien tekeminen kaikille jäsenveteraaneillemme, parempi tieto

heidän asumisestaan ja palvelutarpeistaan sekä henkilökohtaiset vierailukäynnit ja keskustelut veteraanijäsentemme luona, ovat olleet Suomi 100 juhluvuoden 2017 merkittävin sisältö ja anti Turun Sotaveteraanit ry:lle ja sen Tuki- ja Perinneyhdistykselle. Jäsenveteraanimme ovat olleet kiitollisia ja ovat antaneet paljon tärkeää palautetta niin Turun kaupungille kuin omalle yhdistystyöllemme veteraanien hyväksi.

Iäkkäät sotaveteraanit tarvitsevat täysimääräisesti veteraaneille kuuluvat palvelut ja kaiken sen avun ja tuen, mitä Suomi 100 juhluvuoden aikana heille annettiin. Näin on myös tänä vuonna. Sotaveteraaniliiton tunnuslause, ”Veteraania ei jätetä” sopii kaikkien suomalaisten ohjenuoraksi. Se velvoittaa meitä muistamaan ja pitämään huolta kaikista veteraaneistamme heidän elämänsä loppuun asti.

*Risto Kapari, puheenjohtaja
Turun Sotaveteraanien Tuki- ja Perinneyhdistys ry*

Tuntematonta katsomaan

- Hiukan ihan jännittää. Katsotaan nyt miten tämän päivän elokuvantekijät osaavat tehdä Tuntemattoman sotilaan, totesi Paavo Tuokko elokuvateatterin aulassa. – Metsäpirtissä syntyneen ja jatkosodassa olleen on pakko päästä katsomoon.

Paavo Tuokko tuli taksilla Hirvensalosta Kauppiaskadulle, avustajana tukiyhdistyksen aktivisti Jarmo Suomala.

”Ihan hyvä”

- Kyllä kannatti käydä, kuvaili Paavo Tuokko uutta Tuntematonta. - Kyllähän Edvin Laineen ohjaama on ykkönen, mutta lähelle uusinkin pääsi. Siitä kakkosesta en aikanaan oikein innostunut.

- Kiinnostavaa on sekin minkälainen filmi tänä päivänä tehdään Tuntemattomasta sotilaasta. Hirvensalosta Kauppiaskadulle tulleen Paavo Tuokon kanssa filmiä jännitti Jarmo Suomala.

”Vaiherikas syksy”

- Vuoden 1939 syksy oli Metsäpirtissäkin varsin vaiherikas. Lopulta päädyimme evakkoon. Neljätoistavuotiaana lähdin matkalle, hevosen kyydissä tulimme viikon ja päädyimme Rantasalmelle. Isä oli komennettu jo sotaan, joten äidin kanssa ryhdyin totuttelemaan uusiin oloihin.

Tuokon perhe päättyi lopulta Seinäjoelle, jossa valtion varikko tarjosi työtä.

- Talvella -43 tulin varusmiespalvelukseen Santahaminan viestijoukkoon. Kahden kuukauden koulutuksen jälkeen vanhoimme valan, ensimmäinen siirto tuli Tolvajärvelle. Sotatie, reilu vuoden aika, vei Kannakselta Lappiin. Äänislinnasta matkasimme Aavasaksalle, jatkoimme pian Kolariin ja Muonioon. Ihan mukava tutustuminen Lappiin saksalaisten muonituksessa.

- Lapinmatkallani olin hetken Oulussakin. Hämärällä kadulla kuulin jonkun sanovan että tuo oli Paavo. Näin kohtasin Helena Eevan, koulukaverini, jonka antama Uusi testamentti on minulla vieläkin.

Myöhemmin metsäpirttiläinen Helena Eeva sanoitti useita kymmeniä Toivo Kärjen sävellyksiä salanimillään.

- Keväällä palasimme Kannakselle, Käkisalmeen. Lopulta päädyin Sakkolan asemalle. Siellä oli evakotavaroita, joten ryhdyin etsimään, että onkohan täällä meidänkin. Ei löytynyt, mutta sain lopulta luvan ja kyydin Metsäpirttiin. Siellä oli isäni evakuoimassa, hän kertoi äitini läheneen edellisenä päivänä.

- Kun sota loppui alkoi varusmiespalvelus Riihimäellä, siviiliin pääsin elokuun ensimmäisenä 1945.

- Isäni oli päättänyt, että Seinäjoelta muutamme Laitilaan. Minä puolestani sanoin, että pellolle en lähde, valtion leipiin ryhdyn pyrkimään. Lopulta keskustelin Uudessakaupungissa asemalla päällikön kanssa. Tulet huomenna töihin, hän kysyi. Valtionrautateillä olin 37 vuotta, monet vuodet raiteilla konduktöörinä.

Paavo Tuokko oli viestimiehenä jatkosodassa. Tutuiksi tulivat Äänislinna ja Käkisalmi, Lapin kierroksella Aavasaksa ja Muonio. Oulussa hän tapasi koulutoverinsa Helena Eevan, joka oli ollut seurannut taisteluita hyvinkin läheltä talvisodan alkupäivistä lähtien.

Metsäpirttiläinen Helena Eeva tuli myöhemmin suomalaisille tutuksi laulujen sanoittajana; nykyisen netin palstoilta löytyy hänen kuvauksensa sotavuosista.

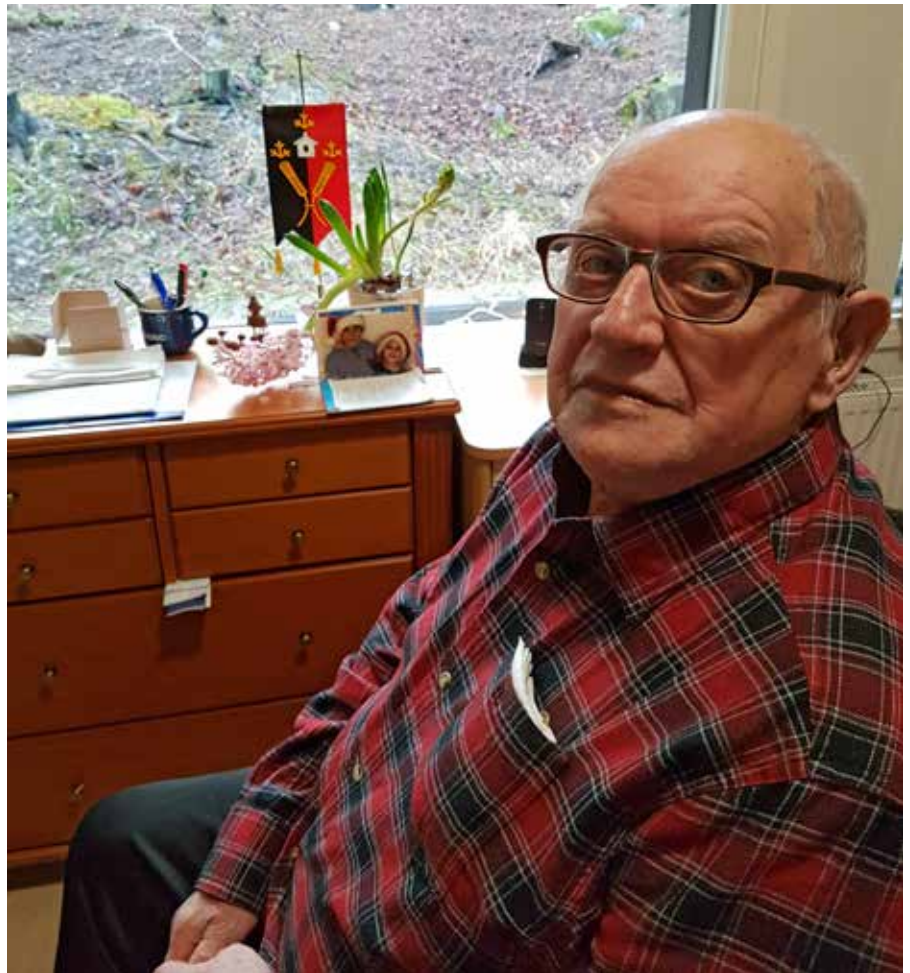
Hirvensalon hoivakodissa Paavo Tuokko kertoi tutustuneensa vuosien aikana hyvin Suomeen konduktöörinä.

- Hyvin olen viihtynyt täällä Hirvensalossakin. Rankka juttu kun jalka meni, särkyäkin on, mutta täytyy totutella.

Helena Eeva "Ei tunnu miltään"

"Mieleeni ovat syöpyneet monet muistot Kannaksen ja Laatokan tienoilta. Sota repi meidät irti kodista. Se oli varmasti vaikuttavin ja traagisin sekä samalla viimeinen kokemukseni kotiseudultani. Joskus mietin, miten se on minuun vaikuttanut. Olinhan Talvisodan päättyessäkin vasta 24 -vuotias.

Miltä sota sitten tuntui? Uskonneko kukaan, jos sanon, ettei se tun-

Paavo Tuokko menehtyi sairauskohtaukseen helmikuussa. Maaliskuun 23. päivänä tukiyhdistyksen Jarmo Suomala lainasi siunaustilaisuuden tervehdyksessään Yrjö Jylhän runoa Maaliskuun päivä.

*"Kuka vois tänä päivänä kuolla,
tänä päivänä maaliskuun!
Lumen säihkyvän nään joka puolla,
vesi tippuu oksilta puun."*

tunut miltään? Oli helpointa kestää, kun asiaa ei sillä tavoin edes ajatellut. Oliko se sitten todellisuuden kieltämistä tai ei - ainakin se auttoi. Jälkeenpäin kokemukset ehkä painoivat mieltä. Välillä ne tulivat rauhan aikanakin pintaan, jolleivät muuten, niin ainakin unissa. Joskus saattoi kuitenkin keskellä päivääkin omia askareita tehdessä tulla hetkeksi samanlainen outo, 'epätodellinen' olo, kuin aiemmin sodassa.

Jatkosota oli talvisotaa rajumpi ja uhkaavampi kokemus minulle. Siihen osallistuin Jalkaväkirykmentti 12:ssa eli "jänkäjääkäreissä" palvellessani Sallan, Kiestingin ja Vienen kanavan, Pirunsaaren suunnilla sekä Viipurin lähellä Ihantalassa. Nämä

olivat kaukana kotiseudultani.

Jatkosodan ensimmäisinä päivinä tuntui siltä, ettei rintamalla voi millään säilyä hengissä. Näin tuossa vaiheessa kuitenkin unen, jonka alussa joukko ihmisiä huusi avoimella kentällä: "Eläköön Suomi". Tämä huuto hukkui vähitellen kaikkialta taustalta nousevaan valtavaan kohinaan, josta erottuivat sanat: "Eläköön Stalin". Uskoin unen kuvaavan koko sodan lopputulosta, jonka tulisin myös itse näkemään, eli selviäisin sodasta. Haavoituin kuitenkin. Olin hahmunnut olla sodan loppuajan taistelemassa kotiseudullani, minkä takia anoin siirtoa sinne. Anomukseen en saanut vastausta. Aivan loppuiksi jouduin vielä Lapin sotaan."

Toiminnanjohtajan tuolilta

Hyvät Veljesviestin lukijat

Tämä vuosi on monella tavalla merkittävä vuosi maamme ja myös yhdistyksemme historiasa. On muistovuosi ja on samalla myös juhlavuosi.

100 vuotta sitten näinä aikoina käytiin maassamme sotaa, jonka nimestä on kiistelty tähän päivään asti. Ja kiistellään varmaan vielä edelleenkin. Puutumatta tähän sen enempää toteen, että 6. päivä joulukuuta 1917 maallemme saadulle Itsenäisyydelle piti kevättalven hangilla 1918 aseinen lunastaa takuu. Elettiin kansakuntamme yhtä murheellisinta ajanjaksoa.

Asialla on heijastumia yhä edelleen. Yksi positiivisimmista lienee se, että yhdistyksemme tärkeä yhteistyökumppani – maamme Puolustusvoimat – täyttää tänä vuonna 100 vuotta. Syntymäpäivästä, siitäkin on kiistelty. Että koska? Mielestäni oikea olisi 25.1, jolloin senaatti julisti Suojeluskunnat hallituksen joukoiksi. Mannerheim sai lisäksi valtuudet lujan järjestysvallan luomiseksi maahamme. Mielenkiintoinen historian yksityiskohta on, että samana päivänä Sveitsi tunnusti Suomen itsenäisyyden.

Kevään 1918 jälkeen maamme sai parisen vuosikymmentä rauhassa kehittää itseään, kunnes myöhäissyksyllä 1939 sodan myrskyaallot jälleen rantautuivat myös tänne Poh-

jolaan. Alkoi ajanjakso, jossa jälleen osoitettiin paitsi muulle maailmalle, niin ennen kaikkea Itäiselle naapurillemme, että Suomi on kansakuntien joukossa. Äärimmäisiin ponnistuksiin venyen Suomi selvisi sotavuosista. Alkoivat vaaran vuodet sotakorvauksineen ja maamme jälleenrakennuskin pääsi hiljalleen vauhtiin. Ei ollut aikaa, eikä kai oikein soveliaustakaan, miettiä, että tuonkin vaiheen ”sankarit” olivat sotiemme veteraaneja.

Vasta 13 vuotta sotiemme päättämisen jälkeen aika Turussa oli kypsä veteraanitoiminnan aloittamiseen. Sotainvalidit tosin olivat saaneet etumatkaa jo kosolti, sillä heidän järjestönsä säilyi Valvontakomission lakkautukselta pitkälti siksi, että Veljesliitto katsottiin puhtaasi huoltojärjestöksi. Sitä oli tietysti suurelta osin

myös fasistisena lakkautettu Aseveliliitto. Olisi tietysti pohdinnan paikka, olisiko suomalainen veteraanihuolto tänään parempi, jos Aseveliliitto olisi saanut elää? Niin tai näin, lakkautuksen suuri syy lie nee ollut naapurin pelko liiton suuruuden voimasta.

16.6.1958 perustettiin siis yhdistys, joka tänä vuonna juhlii kuuden vuosikymmenen toiminnan täyttymistä. Tuo yhdistys on Turun Sotaveteraanit. Vuosikymmenen aikana yhdistys on erittäin merkittäväällä tavalla tuonut turkulaisten veteraanien asiaa. Ja työ jatkuu, haasteet ovat tänään vähintäänkin yhtä suuret, kuin perustamisen aikoihin, ne ovat vain muuttaneet muotoaan.

60 – toiminnan vuotta juhlistamme elokuussa ”superviikolla”. 23.8 on jo perinteeksi muodostunut Kesäpäivä Kaksikerran Karhulammella ja 26.8 on sitten varsinainen juhlapäivä. Nämä nyt tässä vaiheessa vain tässä tiedoksi, tiedotusta tulee tarkemmin lähempänä.

Toivotan kaikille tämän lukujoille Hyvää kansallista Veteraanipäivää ja alkavaa kevättä

Osmo Suominen
toiminnanjohtaja

Sotaveteraanityössä mennään kohti perinneaikaa

Sotaveteraanitoiminnassa ollaan vaiheessa, joka lienee yksi haastavimmista sitten järjestöjen perustamisen. Alati hupenevan, keski-ikäistään yhä iäkkäämmäksi käyvän veteraanijoukon hyvinvoinnista huolehtiminen alati niukkenevien taloudellisten resurssien maailmassa sekä toisaalta valmistautuminen tulevaan perinneaikaan asettavat melkoiset haasteet. Samaan aikaan on kyettävä säilyttämään ajatus siitä, miksi veteraanityötä tehdään sekä luotava katse kauas tulevaisuuteen, ja yritettävä visioida, mitä veteraaniperinnetyö on seuraavan kymmenen vuoden kuluttua. Sanomattakin on selvää että perinnetyön suunnittelu on tehtävä nyt, jotta vielä keskuudessamme oleville veteraaneille kyetään näyttämään, että heidän perinteensä jää elämään sitten kun heitä ei enää keskuudessamme ole.

Varsinais-Suomessa tätä perinne-

työn suunnittelua on aktiivisesti tehty jo vuodesta 2012 alkaen. Samaan hengenvetoon on kuitenkin todettava, että perinnetyötä on tehty jo kauan, nyt on kyseessä siis sen ajan mietintä, jolloin veteraaneja ei enää ole, ja silloin eläville sukupolville asiat ovat täysin tuntemattomia.

Julkaisemme tässä suunnitelma-ajatuksen siitä, miten Varsinais-Suomessa tultaisiin siirtymään veteraaniperinteen aikakauteen. Korostettavaa on, että tästä suunnitelmasta ei ole tehty mitään päätöksiä, ja että asia on valmistelussa. Haluamme kuitenkin julkaista tämän suunnitelman, jotta kaikille tätä lehteä lukeville syntyisi jonkinlainen kysymys siitä, minkälaisen asiakokonaisuuden kanssa ollaan tekemisissä. Toivomus on, että jos syntyy ajatuksia ja kommentteja tämän artikkelin tiimoilta, niistä saa antaa palautetta.

1. Johdanto

1.1 Suunnitelman tausta ja perusteet

Suomi kävi vuosina 1939 – 1945 toiseen maailmansotaan liittyen kolme sotaa. Niistä ensimmäinen Talvisota käytiin ajalla 30.11.1939 – 13.3.1940, sitä seurasi Jatkosota ajalla 25.6.1941 – 4.9.1944 ja kolmantena jatkosodan rauhanehtoihin liittyen Lapin sota ajalla 15.9.1944 – 27.4.1945. Sotien uhrit olivat rasakat, yli 94 000 kaatunutta tai kadonnutta, yli 200 000 haavoittunutta, runsaat 30 000 sotaaleskeä, runsaat 50 000 sotaorpoa ja lisäksi kotinsa menettänyttä siirtoväkeä oli noin 420 000. Lisäksi Suomi menetti alueluovutuksina Neuvostoliitolle pinta-alastaan noin 10 %.

Sodan kokeneet sukupolvet jälleen rakensivat Suomen ylös sodan tuhoista siihen hyvinvointiin, jossa

Veteraaniperinnetietoa nuorille jaetaan mm. erilaisissa tempauksissa

me tänään elämme. Sodan seurauksena Suomi myös maksoi 300 miljoonan kultadollarin (vuoden 1938 rahassa mitattuna) sotakorvaukset Neuvostoliitolle. Sotien seurauksiin kuuluivat myös Valvontakomission käskystä kaikkien facismiluontoisiksi katsottujen yhdistysten lakkauttamiset. Tämä merkitsi mm. sotiemme veteraanien huoltojärjestöksi perustetun Aseveliliiton lakkauttamista. Sotainvalidien Veljesliitto sen sijaan välttyi lakkauttamiselta, ja oli pitkään ainoa maamme veteraanijärjestö.

Olojen vakiinnuttua perustettiin maahan vuonna 1957 Rintamamiesien Asuntoliitto, josta aikojen saatossa nimen- ja sääntömuutosten kautta kehittyi Suomen Sotaveteraaniliitto. Vuonna 1964 perustettiin Rintamamiesveteraanien liitto, joka nykyään toimii nimellä Rintamaveteraaniliitto. Rintamanaisille perustettiin oma liitto vuonna 1980, ja tämä nuorin liitto tuli myös, suurelta osin säännöstään johtuen, ensimmäisenä tiensä päähän keväällä 2013, jolloin liitto lopetti toimintansa.

Sotiemme 1939 – 1945 veteraanien perinnettä vaalimaan perustettiin Tammenlehvän Perinneliitto 24.4.2003. Liiton perustajajäseniä ovat Sotainvalidien Veljesliitto, Suomen Sotaveteraaniliitto, Rintamaveteraaniliitto ja Rintamanaisten Liitto. Merkittävä kiinnekohta liiton toiminnan käynnistämisessä oli Kansallisen veteraanipäivän pääjuhlan yhteydessä 27.4.2005 Torniossa tapahtunut perinnetyön siirtäminen veteraani-ikäluokalta Tammenlehvän Perinneliiton kautta tuleville sukupolville. Tänään Tammenlehvän Perinneliitossa voidaan katsoa olevan mukana perustajaliitot mukaan lukien 23 jäsenjärjestöä, joista kuitenkin kasi on lopettanut toimintansa.

Tammenlehvän Perinneliitto ei perusta alueellista organisaatiota, vaan hoitaa valtakunnalliset sotiemme 1939 - 1945 perinteen vaalimiseen ja säilyttämiseen liittyvät tehtävät. Neuvotteluissa veteraanijärjestöjen kanssa alueellisen perinnetoimijan roolia on aseteltu Suo-

men Sotaveteraaniliiton aikana muodostuvalle uusimuotoiselle järjestöorganisaatiolle. Tässä yhteydessä muodostetaan myös tämän organisaation alaiset alueelliset perinneyhdistykset koordinoimaan alueellista perinnetyötä.

Tämä asiakirja on suunnitelma sotiemme 1939 – 1945 veteraanien perinteen hoitamisesta Varsinais-Suomessa, ja se nojautuu Tammenlehvän Perinneliiton periaatepäätöksiin ja Suomen Sotaveteraaniliiton asiasta antamiin ohjeistuksiin.

1.2. Suunnitelman sisältö ja rajaus

Tämän suunnitelman tarkoituksena on saada aikaan Varsinais-Suomeen sotiemme 1939 – 1945 veteraanien perinteen vaalimiseen liittyen organisaatio ja toimintaperiaatteet sekä kertoa perinnetyöhön siirtymisen aikataulu ja antaa suuntaviivat tulevan perinnetyön rahoituksen järjestämiseksi.

Sotiemme 1939 – 1945 veteraaniliito tarkoitetaan henkilöä, joka palvelukseen kutsuttuna, määrättynä tai vapaaehtoisena on osallistunut vuosina 1939 – 1945 käytyihin Suomen sotiin.

1.3. Sotiemme 1939 – 1945 veteraanien perintö

Jo mainitun, Torniossa 27.4.2005 alikirjoitetun Perinnetyön adressin sanoin ”Veteraanien perintö on kertomus uhrautuvaisuudesta, sitkeydestä, lähimmäisen huomioonottamisesta, velvollisuudentunnosta ja tulevaisuudenuskosta” Tämä suunnitelma tähtää tämän perinnön vaalimiseen Varsinais-Suomessa.

1.4. Suunnitelman tavoitteet ja kuvaus lopputulostilanteesta

Suunnitelman pohjalta ja suunnittelukauden aikana on tarkoitus luoda luotettava ja suorituskykyinen organisaatio suoriutumaan sotiemme 1939 – 1945 veteraanien perinteen hoitamiseksi. Organisaation tulee kyetä suoriutumaan sille suunnittelukauden aikana luotavien sääntöjen puitteissa sille annettavista tehtävistä sekä kyetä itsenäisesti vastamaan

omalla alueellaan em. perinnön vaalimisesta ja eteenpäinviemisestä tuleville sukupolville. Suunnittelukauden päättyessä tämän suunnitelman avulla muodostunut organisaation on osa Tammenlehvän Perinneliittoa. Tällä suunnitelmalla luodaan kuva siitä, mitä em. perinnetyö on, ja miten sitä Varsinais-Suomessa toteutetaan.

2. Suunnitelman toteuttaminen

2.1. Organisaatio

Tämän suunnitelman omistaa Tammenlehvän Perinneliiton jäsenjärjestöjen Varsinais-Suomen piirita-son toimijoiden 6.2.2013 perustama Piirin Perinnetyöryhmä. Perinnetyöryhmän kokoonpano on seuraava:

Pekka Paatero puheenjohtaja
Eeri Hyrkkö Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiiri
Heikki Jansson Sotainvalidien Perinnejärjestö
Inkeri Kivisaari Lotat (poistui keskuudestamme 6 / 2014)
Mirja Läärä Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin Naisvaliokunta
Lauri Palmunen Varsinais-Suomen Liitto
Simo Saarikallio Varsinais-Suomen Reserviläispiiri
Osmo Suominen sihteeri

Perinnetyöryhmän tehtävänä on tämän suunnitelman laatiminen sekä sen toimeenpaneminen suunnitelmassa annetun aikataulun puitteissa.

2.2. Aikataulu

Sotiemme 1939 – 1945 perinnetyötä Varsinais-Suomessa voidaan katsoa tehdyn ennen tämän suunnitelman laatimista jo vuosikymmenten ajan. Työ on tapahtunut mm. kokoamalla erilaisia museoituja tai perinnehuoneita, laatimalla lukuisia joukko erilaisia matrikkeleja tai historiateoksia, pystyttämällä veteraanikiviä ja muita muistomerkkejä sekä järjestämällä pitkään erilaisia sotien muistopäivien juhlia.

Tähän suunnitelmaan liittyen on tapahtunut toistaiseksi seuraavaa:

Piirin perinnetyöryhmä

24.4.2003 Tammenlehvän Perinneliitto perustettiin.

27.4.2005 Veteraaniperinne siirrettiin valtakunnallisesti Tammenlehvän Perinneliiton kautta nuorempien sukupolvien hoidettavaksi. Piireihin valittiin Perinneyhteyshenkilöt.

15.10.2012 Kartoitus Tammenlehvän Perinneliiton Varsinais-Suomen alueella olevista toimijoista valmistui.

6.2.2013 Tammenlehvän Perinneliiton alaisten Varsinais-Suomen alueen piiritason toimijoiden kokous Turussa.

6.2.2013 Asetettiin Piirin Perinnetyöryhmä.

21.3.2013 Perinnetyöryhmän ensimmäinen kokous.

23.4.2013 Kysely kaikille Tammenlehvän Perinneliiton alaisille Varsinais-Suomessa toimiville yhdistyksille.

4.6.2013 Perinnetyöryhmän toinen kokous.

3.8.2013 Uusintakysely niille, jotka eivät olleet vastanneet em. kyselyyn.

9.10.2013 Perinnetyöryhmän kol-

mas kokous.

Tammikuu 2014 Seutukunnalliset perinnetyön informaatiokokoukset (4 kpl).

16.4.2014 Perinnetyöryhmän neljäs kokous

8.10.2014 Perinnetyöryhmän viides kokous.

6.11.2014 Lausuntopyyntö Perinnetyösuunnitelman versiosta 1.0.

16.4.2015 Alueellisten Perinneyhdistysten yhteyshenkilöiden neuvottelu Porissa.

29.4.2015 Perinnetyöryhmän kuudes kokous.

20.11.2015 Veteraaniperinteen XI seminaari Turussa aiheena ”Veteraaniperinteen vaikuttavuus”.

13.1.2016 Alueellisten Perinneyhdistysten yhteyshenkilöiden neuvottelu Huittisissa.

8.3.2016 Perinnetyöryhmän seitsemäs kokous.

Huhti-Toukokuu 2016 Seutukunnalliset Perinnetyön informaatiokokoukset (4 kpl).

21.9.2016 Alueellisten Perinneyhdistysten yhteyshenkilöiden neuvot-

telu Merikarvialla.

12.10.2016 Perinnetyöryhmän kahdeksas kokous.

Tammi-Huhtikuu 2017 Järjestökohtaiset informaatiokokoukset (4 kpl).

1.6.2017 Alueellisten Perinneyhdistysten yhteyshenkilöiden neuvottelu, Läntinen Suomi, Tampere.

12.9.2017 Perinnetyöryhmän yhdeksäs kokous.

13.9.2017 Lausuntopyyntö Perinnetyön suunnitelman versiosta 2.0.

13.10.2017 Alueellisten Perinneyhdistysten yhteyshenkilöiden neuvottelu, Läntinen Suomi, Tampere.

28.11.2017 Perinnetyöryhmän kymmenes kokous.

27.3.2018 Alueellisten Perinneyhdistysten yhteyshenkilöiden neuvottelu, Läntinen Suomi, Seinäjoki.

3. Perinneaikakauden organisaatio

1.3. Perusteita

Tammenlehvän Perinneliitto ei perusta maakunnallista organisaatio-

ta, vaan se toimii valtakunnallisesti vastaten valtakunnantason perinnetyöstä.

Tammenlehvän Perinneliitto ja Suomen Sotaveteraaniliitto ovat keskinäisissä neuvotteluissaan sopineet, että Suomen Sotaveteraaniliitto suurimpana veteraanijärjestönä ottaa koordinaatiovastuun perinnetyön suunnittelusta. Suomen Sotaveteraaniliitto on puolestaan antanut maakunnallisen koordinaatiovastuun Sotaveteraanipiireille.

Ajatuksena on, että Perinneaikakautena toimii kaksipuolinen organisaatio, jossa Tammenlehvän Perinneliiton alaisuudessa toimii valtakunnallisesti 40 - 50 kappaletta alueellisia Perinneyhdistyksiä, joista Varsinais-Suomessa 1. Alueelliset perinneyhdistykset muodostetaan nykyisen ja aikanaan uusimuotoiseksi muotoutuvan Suomen Sotaveteraaniliiton organisaation pohjalta.

3.2. Varsinais-Suomi

Varsinais-Suomeen esitetään perustettavaksi yksi maakunnallinen sotiemme 1939 – 1945 Perinneyhdistys, josta tässä suunnitelmassa käytetään seuraavaa työnimeä:

Sotiemme 1939 – 1945 veteraaniperinne Varsinais-Suomi

Nimestä päätetään aikanaan tarkemmin, kun siihen saadaan valtakunnan tason ohjaus.

Em. maakunnallisen Perinneyhdistyksen rajat ilmenevät liitteenä olevasta kartasta. Kartassa punaisella merkitys alueen (Parainen – Kemiönsaari) osalta neuvottelut kuulumisesta maakunnalliseen Perinneyhdistykseen käydään erikseen.

3.3. Organisaation tehtävät

3.3.1. Maakunnallinen neuvottelukunta

Lisäksi esitetään perustettavaksi perinneaikakauteen siirtymisvaiheen ajaksi erityinen maakunnallinen neuvottelukunta.

Maakunnallinen neuvottelukunta koostuu Tammenlehvän Perinneliiton Varsinais-Suomessa toimivien yhdistysten edustajista siten, että niiden tasapuolinen edustus koko maakunnan alueelta toteutuu. Neu-

Mitä perinnetyötä voitaisiin tehdä?

Voisivatko yhteisöt profiloitua jonkin perinteen osa-alueen erityisinä vaalijoina?

- Perinteen kartoittaminen
- Perinteen kokoaminen
- Perinteen tallentaminen
- Perinteen tutkiminen
- Perinteen ylläpitäminen
- Perinteen siirtäminen
- Perinteen hyödyntäminen

Käytännön perinnetyötä

- Muistomerkkien hoitaminen
- Perinnetilojen hoitaminen
- Juhlapäivien tilaisuudet (veteraanipäivä ym.)
- Kunniakäynnit
- Perinnejulkaisut ja -tallenteet
- Teematapahtumat
- Koulut
- Joukko-osastoperinteiden vaaliminen
- Kotirintamaperinteen vaaliminen

vottelukunnan jäsenet kutsutaan ensimmäisellä kerralla kahdeksi vuodeksi tehtävänsä Perinneyhdistyksen perustavan kokouksen toimesta Piirin Perinnetyöryhmän tekemän esityksen mukaisesti, ja sen jälkeen heidät valitaan tarvittaessa kahdeksi vuodeksi kerrallaan maakunnallisen Perinneyhdistyksen vuosikokouksen päätöksellä.

Neuvottelukunnan tehtävänä on koordinoita, seurata, ohjata ja neuvoa maakunnallisen perinneyhdistyksen toimintaa. Maakunnallisen Perinneyhdistyksen säännöt liitetään tähän suunnitelmaan, kun ne valmis- tuvat. Neuvottelukunta voi myös tarvittaessa antaa maakunnalliselle perinneyhdistykselle erilaisia tehtäviä.

Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii alkuvaiheessa Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin puheenjohtaja ja sihteerinä Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiirin toiminnanjohtaja.

Neuvottelukunnalla on tarvittaessa päätösvalta maakunnallisen tason perinneasioissa sekä perinnetyön rahoituksen osalta maakunnan tason tarpeissa. Neuvottelukunta päättää maakunnallisen perinnetyön sisäl- lön. Neuvottelukunnan rooli perinnetyön rahoituksen osalta kohdistuu myös valtiovallan suuntaan.

Neuvottelukunta kokoontuu pääsääntöisesti kaksi kertaa vuodessa. Neuvottelukunnalle laaditaan toimintaohje, joka hyväksytään sen ensimmäisessä kokouksessa.

3.3.2. Maakunnallinen Perinneyhdistys

Maakunnallisen Perinneyhdistyksen jäsenenä voivat olla kaikki ne henkilöt, jotka hyväksyvät yhdistyksen toimintaperiaatteet tai yhdistyksen toiminta-alueella toimivat Tammenlehvän Perinneliiton alaiset yhdistykset, tai muut tahot, jotka kokevat Perinneyhdistyksen tekemän työn omakseen.

Maakunnallisen Perinneyhdistyksen hallitukseen voidaan valita kuka tahansa yhdistyksen henkilöjäsene tai yhteisöjäsenen nimeämä edustaja. Hallitukseen kuuluu puheenjohtajan lisäksi 8 jäsentä ja kutsuttu sihteeri.

Maakunnallisen Perinneyhdistyksen perusta on nykyisessä Sotaveteraanipiirin organisaatiossa. Toiminnan alkuvaiheessa perustettava maakunnallinen Perinneyhdistys on Varsinais-Suomen Sotaveteraanipiiriin kuuluva itsenäinen osasto.

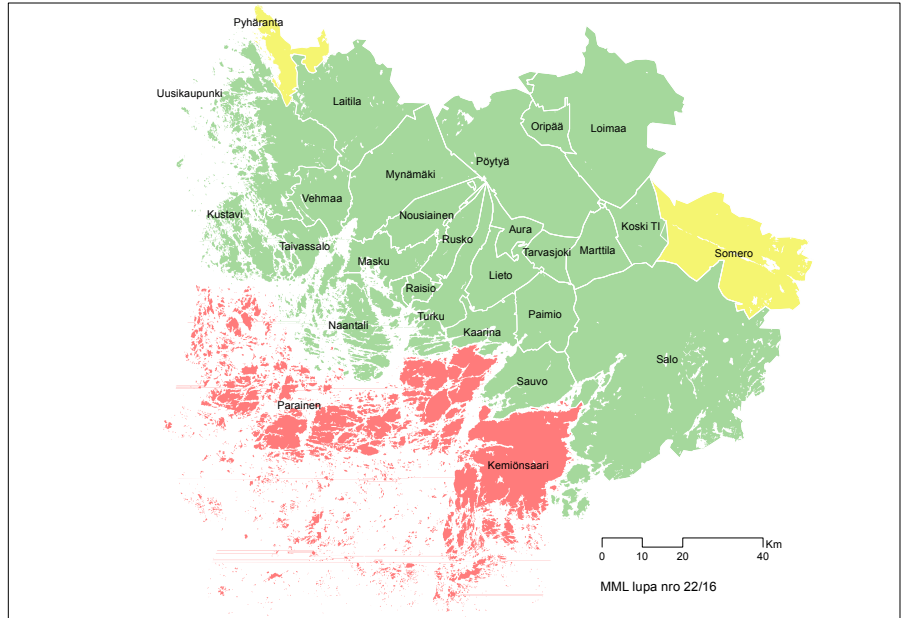
Maakunnallisten kuntakohtaisten toimijoiden minimitalvoitteena on alkuvaiheessa saada jokaiseen kuntaan nimetty yhteyshenkilö.

Maakunnallisen Perinneyhdistyksen kuntakohtaiset toimijat tullevat jatkossa perustumaan nykyisten sotaveteraaniiyhdistysten rekisteröimättömien tukijaostojen johtokuntien rungolle perustettuihin kerhoihin täydennettynä muilla Tammenlehvän Perinneliiton alaisten yhdistysten toimijoilla sekä muilla asiaan kiinnostusta tuntevilla tahoilla. Talvoitteena on toimintamalli, jossakin Maakunnallisen Perinneyhdistyksen alla ovat rekisteröimättömät kuntakohtaiset toimijat, jotka kuitenkin toimivat normaalin yhdistyksen talvoin.

Maakunnallinen Perinneyhdistys vastaa sotiemme 1939 – 1945 veteraaniperinnetyöstä omalla toiminta-alueellaan. Maakunnallisen Perinneyhdistyksen kuntakohtaiset toimijat vastaavat kukin oman kuntansa osalta ko. perinnetyön toteutuksesta saamiensa ohjeiden ja toimeksiantojen pohjalta.

Maakunnallinen Perinneyhdistys vastaa omalta osaltaan toimintansa rahoitukseen liittyvistä kysymyksistä koko perinneyhdistykseen liittyen. Maakunnallisen Perinneyhdistyksen kuntakohtaiset toimijat vastaavat pääsääntöisesti rahoituksesta oman kuntansa osalta.

Maakunnallisen Perinneyhdistyksen toiminnasta on tarkemmin säädetty niiden mallisäännöissä, jotka laaditaan Piirin Perinnetyöryhmän toimesta. Säännöt tulevat valmistuttuaan tämän suunnitelman liitteeksi.

Säännöt hyväksyy Maakunnallisen Perinneyhdistyksen perustava kokous.

4. Perinnetyön muodot ja tehtävät

4.1. Tukityö

Maakunnallisen Perinneyhdistyksen ensimmäinen tehtävä on niiden alueella perustamishetkellä vielä elossa olevien sotiemme 1939 – 1945 veteraanien, heidän puolisoittensa ja leskiensä tukityöstä huolehtiminen.

Maakunnallisen neuvottelukunnan toimesta laaditaan asiaan liittyvä ohje, joka valmistuttuaan tulee tämän suunnitelman liitteeksi.

4.2. Perinnetyö

Varsinaisen perinnetyön muotoja on selvitetty tämän kirjoituksen yhteydessä olevassa kaaviossa.

Maakunnallinen Perinneyhdistys päättää itsenäisesti oman perinnetyönsä muodoista ja laajuudesta. Samoin Maakunnallinen Perinneyhdistys päättää kunkin valitseman perinnetyöosuuden mahdollisista kohdentamisesta jollekin jäsenyhteisölleen.

4.3. Muu Perinnetyö

Maakunnallinen Perinneyhdistys voi saada myös muita tehtäviä joko maakunnalliselta neuvottelukunnalta tai Tammenlehvän Perinneliitolta.

5. Perinnetyön rahoitus

Perinnetyön rahoituksen osalta suoritetaan piirin Perinnetyöryhmän toimesta suuntaa antava kartoitus siitä, pystytäänkö kaikki nykyisten veteraanijärjestöjen raha käyttämään veteraanien elinaikana, ja jos ei, niin mitä jää jäljelle.

Kun em. kartoitus on suoritettu, piirin Perinnetoimikunnan laatii suosituksen perinnetyön rahoituksen järjestämisestä. Ohjeistukselle asetetaan talvoitteeksi mahdollisimman laajapohjaisen rahoitusmallin aikaansaaminen.

Suositus tulee valmistuttuaan tämän suunnitelman liitteeksi.

6. Seuranta ja dokumentointi

Tämän suunnitelman seurantavastuu on sen laatineella piirin Perinnetyöryhmällä. Piirin Perinnetyöryhmän toimesta myös dokumentoidaan kaikki mahdollinen tämän suunnitelman hyväksymiseen ja toteutumiseen liittyvä aineisto.

Dokumentoitu aineisto säilytetään Sotaveteraanipiirin arkiston yhteydessä.

Osmo Suominen

Kärsimysten kenttärata

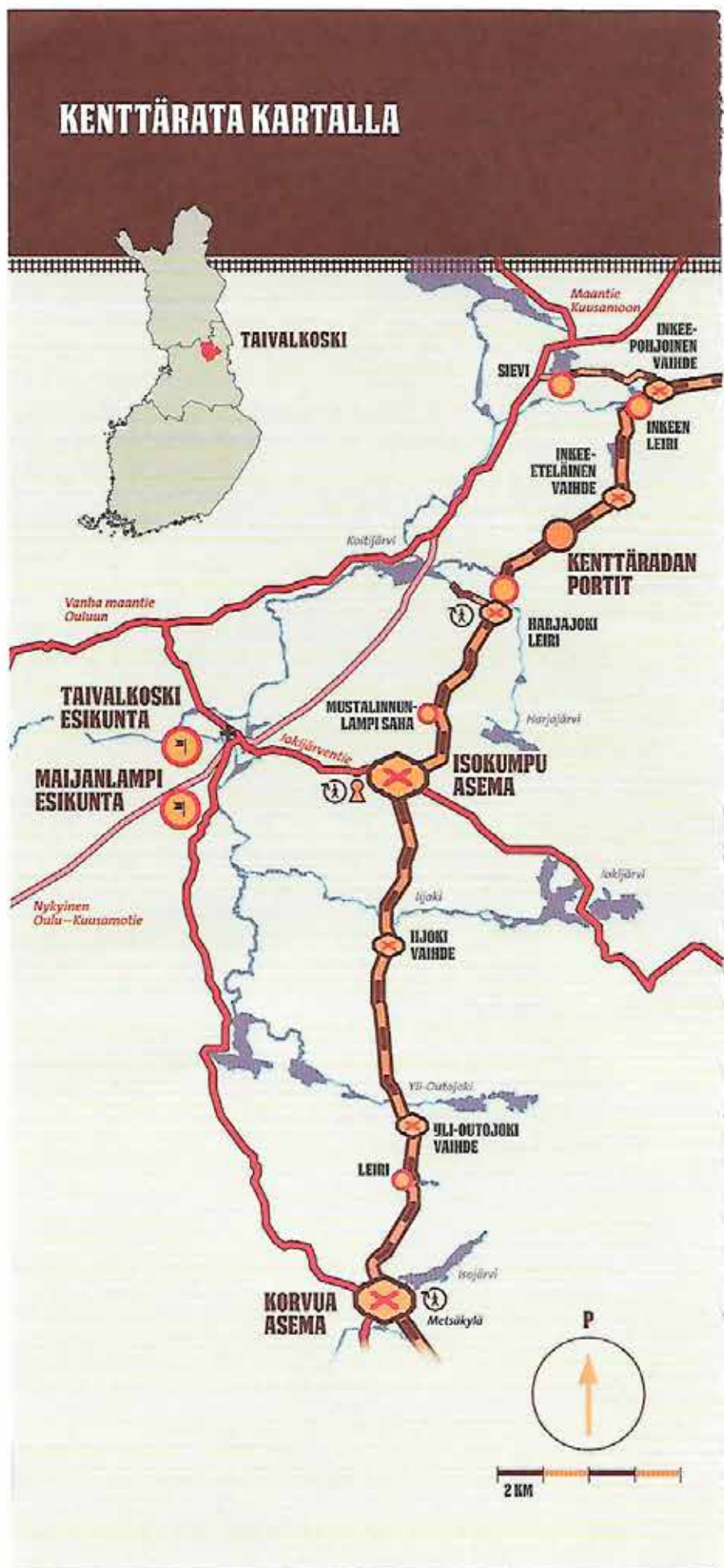
Saksalaiset rakennuttivat sota-vuosina 1942 – 1944 pakkotyövoimalla kapearaiteisen rautatien Hyrynsalmelta Kuusamoon. Tavoitteena oli saada toimiva huoltoyhteys Kiestingin suunnalla taisteleville joukoille. Perääntyessään saksalaiset räjäyttivät radan strategiset kohteet. Suomalaisten oli välirauhan sopimuksen mukaisesti toimitettava rata laitteineen saksalaisomaisuutena Neuvostoliittoon.

Kiestinki oli jatkosodan aikaan yksi saksalaisten päätenemissuunnista Suomen itärintamalla, mutta huollon järjestäminen halki korpien oli vaikeaa. Niinpä he alkoivat kesällä 1942 rakentaa kapearaiteista (raideleveys 75 cm) kenttärataa Hyrynsalmelta Kuusamoon. Rata oli jo linjattu Kiestinkiin asti, jolloin pituudeksi olisi tullut 320 kilometriä. Valmiiksi saatiin pistoraiteineen 208 kilometriä ja toimiva yhteys Kuusamoon asti.

Suunnittelusta ja työnjohdosta vastasivat saksalaiset pioneerit sekä työorganisaatio Todt. Valtaosa rakentajista oli Saksan pitkältä itärintamalta tuotuja venäläisiä sotavangeja. Organisation Todtin väessä eli OT-joukoissa puolestaan oli saksalaisia työvelvollisia.

Rangaistusvankeja Saksasta

Kovaotteinen kenraali Ferdinand Schörner komensi saksalaista armeijakuntaa Petsamossa. Hän se keksi, että Saksasta tuotiin kenttäradan rakennustyöhön rangaistusvankeja, natsivallan vastustajia ja rikollisia. Muun muassa Taivalkoskelle tuotiin Isokumpuun 550 ja Korvualle 665 miestä. Rangaistusvankeja kohdeltiin äärimmäisen julmasti. Kaikis-

Saksalaisilla oli Hyrynsalmen – Kuusamon radalla 35 kappaletta kuvan esittämiä 130 hevosvoiman dieselvetureita. Maksiminopeus oli 18 km/t. Lisäksi oli kymmenkunta höyryveturia. Kuva on otettu jollakin radan varren asemalla. Kuva: Torstai-lehti, Alajärvi/Marja Heikkisen albumi

ta kenttäradan rangaistusvangeista väitetään kuolleen noin 500 eli lähes kolmannes. Suuri osa haudattiin metsiin tai jopa ratapenkkaan. Melkein yhtä raakaa oli venäläisten sotavankien kohtelu. Yli neljäsosa heistäkin sai ratatöissä loppunsa. Toiselle tuhannelle nousseen uhri-luvun takia rata sai kuolemanradan maineen.

Rangaistusleirit toimivat kenttäradan yhteydessä kuitenkin vain muutaman kuukauden ajan vuoden 1942 lopussa. Suomalaisen järkyttynneiden reaktioiden takia ja toisaalta rääkättyjen vankien olemattoman työtehon takia henkiin jääneet siirrettiin Suomenlahden eteläpuolelle.

OT-miesten asema oli huomattavasti parempi. He saivat työajan ulkopuolella liikkua melko vapaasti, saivat samat ruoka-annokset kuin sotilaat ja jopa annosviinat. Arviot rakentajien määrästä vaihtelevat. Eri laskelmien mukaan kenttärataa rakensi enimmillään 2 000 sotavankia, 650 puolalaista, 800 OT-miestä, 860 saksalaista sotilasta, 1 750 ran-

gaistusvankia ja suomalaisia muutama kymmenen eli yhteensä yli 6 000 miestä.

Suomalaiset olivat pääasiassa Polar Oy:n palveluksessa olleita rakennusmiehiä, hevosmiehiä sekä kenttäsahureita muun muassa Posion Saha Oy:stä. Posion Sahan omistaneet Pölkin veljekset siirsivät kaksi sahaansa Isokumpuun ja menettivät kai aikanaan sahansa ”saksalaisomaisuutena” Neuvostoliitolle. Kenttäradalle tarvittiin valtavia määriä ratapölkkyjä, tukkeja perustuksiin, rakennuspuutavaraa ja tuhansia kuutioita pilkkeitä lämmityksiin, höyryvetureihin ja autojen puukaasuttimiin. Ainakin Isokummun ja Korvuan asemilla toimivat tehokkaat pilketehtaat, mutta kerrataan saksalaisten kuljettaneen alkuun ratapölkkyjä Saksasta asti.

Kenttäradan rakentaminen tarjosi siis myös työtä paikalla olleelle siviiliväestölle sekä ansioita muun muassa elintarvikekaupasta. Siviilit saivat myös kulkea junissa maksutta. Henkilökohtaisia suh-

teitakin syntyi saksalaissotilaiden ja myös OT-miesten ja suomalaisten välille. Isokummun veturitalleissa tiedetään järjestetyn elokuva- ja muitakin huvitilaisuuksia myös siviiliväestölle. Propagandafilmit alkoivat kuitenkin pian kyllästyttää Taivalkosken väkeä.

Rata räjäytetään, loppunäytös käräjillä

Syyskuussa 1944 tehdyn välirauhan sopimuksen ehtoihin kuului saksalaisten karkottaminen Suomesta. Suomalaiset olisivat halunneet ostaa kenttäradan mutta se ei saksalaisille sopinut. He pelkäsivät Neuvostoliiton käyttävän rataa hyväkseen ja etenevän heidän selustaansa. Sillat räjäytettiin, asemarakennukset, leirit ja parakit poltettiin. Kalustoa tuhottiin. Suomalaiset saivat kuitenkin varoituksen räjäytyksistä päivää ennen kuin radan tuhoaminen aloitettiin.

Tammikuussa 1945 valvontakomissio esitti, että saksalaisomaisuutena kaikki kenttäradan kalusto aina

Taivalkosken Isokummun veturitallit joulukuussa 1943. Kuva: Bundesarchiv

Veturien huolto ja korjaus oli keskitetty suurimmalle väliasemalle Isokumpuun. Veturipajan rakensi suomalainen Polar Oy. Tiilien palasissa löytyy edelleen Kupittaan Saven nimi. Rakennuksen jäänteet ovat varsin näyttävät. Kuva: Jarkko Heino

romuja myöten oli kolmessa päivässä toimitettava Neuvostoliittoon ja raiteet kolmessa viikossa. Tehtävä oli mahdoton. Niinpä kiskoja ei lopulta lähetettykään itänaapuriin, vaan kompensaaiona toimitettiin uusia leveäraiteisen radan kiskoja 5 436 tonnia ratapölkkyineen, sideraui-toineen, puhelinlinjoineen, koukkui-neen ja eristimineen.

Purkaustyöhön irrotettiin JR 3:sta pioneerijoukkue sekä Tali-Ihantalan sankarin, everstiluutnantti Auno Kuirin komentama II pataljoona. Kuirille komennus oli ilmeisen vastenmielinen ja hänen kerrotaan laistaneen vastuutaan mahdollisuuksiensa mukaan. Lopulta työssä oli runsaasti erilaisia armeijan yksiköitä, muun muassa Kolla ja Rukajärven veteraaneja, rajavartioston osia, TVH:n ja rautatiehallituksen ammat- tiväkeä sekä paljon varusmiehiä.

Kuljetusongelmat olivat suuria. Hyökkäysvaunujen kuljetusalus- toilla raahattiin maastosta 45 koko- naan tai osittain tuhatta veturia. Kaikkiaan Neuvostoliittoon lähetet- tiin kenttäradalta tavaraa 920 vaunu- kuormaa. Valvontakomissio tarkasti työn aikana radan kaksi kertaa koko- naan ja useita kertoja osittain.

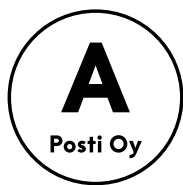
Jopa pintalautoista tehdyt kent- täradan lumiaidat, kaikkiaan 5 500 kappaletta, jouduttiin lähettämään Neuvostoliittoon, missä niistä teh- tiin laitoja rehunkuljetusvaunuihin. Suomen haltuun lopulta jääneen ra- dan kunnostaminen todettiin kannat- tamattomaksi. Kenttäradan kisko- jen purkaminen aloitettiin keväällä 1947. Tässä vaiheessa tilaisuus teki varkaan ja purkutyömaata johtaneet VR:n insinöörit, työnjohtajat sekä monet paikalliset henkilöt syyllistyi- vät taloudellisiin väärinkäytöksiin. Pudasjärven käräjillä työmaan joh- taja sai kolmen vuoden kuritushuo- netuomion. Pienempiä vankeustuo- mioita sateli kahdeksalle syytetylle ja sakkotuomioita viidelle. Taival- koskella kerrotaan, että joka talos- ta yhä edelleen löytyy kiskonpätkiä enemmän tai vähemmän.

Jarkko Heino

Korvua oli lähes Isokummun kokoinen vaihto- ja väliasema noin 85 km Hy- rynsalmelta. Korvuan näyttäv in ”muistomerkki” on pilketehtas, Polar Oy:n saksalaisille rakentama. Pilkkeitä tarvittiin tuhansia kuutioita höyryveturei- hin ja rakennusten lämmitykseen.

Kuva: Jarkko Heino

Posti Green

Pidetään huolta yhdessä

Paikallisena pankkina Turun seudun hyvinvointi on meille sydämen asia. Teemme joka päivä pieniä ja suuria ratkaisuja toimialueemme asukkaiden ja yritysten menestyksen turvaamiseksi.

Osuustoiminnallisena pankkina tuemme vuosittain lukuisia paikallisia hankkeita ja yhteistyökumppaneita. Tänäkin vuonna tuomme esimerkiksi iloa paikallisille yhdistyksille ja nuorille tarjoamalla 50 kesätyöpaikkaa pankin piikkiin. Yhteistyökumppaneiden verkostoomme kuuluu myös Turun Sotaveteraanit, jonka arvokasta työtä olemme tukeneet jo vuosikymmenien ajan.

Yhdessä hyvä tulee.

OP Turun Seutu

VELJESVIESTI

Turun Sotaveteraanit Ry:n jäsenlehti
Vastaava toimittaja: Pekka Paatero
Päätoimittaja: Aimo Forsell
Puh. 050 463 5501
Toimittaja: Osmo Suominen

Toimisto
Läntinen Pitkäkatu 37, 20100 Turku
Puh. (02) 251 6870 tai (02) 233 2514